

> Vuosikertomus 2003

> Sisältö

>	Taloudellinen informaatio 2004	31	Tilinpäätös
>	Sanasto	32	Hallituksen toimintakertomus
4	Vuosi 2003	38	Konsernin tuloslaskelma
6	Pääjohtajan katsaus	39	Konsernin tase
8	Tavoitteet ja arvot	40	Konsernin rahoituslaskelma
10	VR-konserni	41	Emoyhtiön tuloslaskelma
14	Henkilöliikenne	42	Emoyhtiön tase
16	Tavaraliikenne	43	Emoyhtiön rahoituslaskelma
20	Ratojen rakentaminen ja kunnossapito	44	Tilinpäätöksen liitetiedot
22	Autoliikenne	56	Hallituksen esitys voittovarojen käyttämisestä
24	Catering- ja ravintolatoiminta	56	Tilintarkastuskertomus
26	Turvallisuus	57	Hallintoneuvoston lausunto
28	Henkilöstö	58	Hallinto ja johto
30	Ympäristö	61	Tilastotietoja
		>	Yhteystiedot

Taloudellinen informaatio vuonna 2004

- Vuosikertomus julkaistaan suomeksi, ruotsiksi, englanniksi ja venäjäksi.
- Osavuositarkastukset julkaistaan kesäkuussa ja lokakuussa.
- Osavuositarkastukset julkaistaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.
- Vuosikertomus ja osavuositarkastukset ovat luettavissa Internetissä osoitteessa www.vr.fi, kohdassa VR-konserni.
- Julkaisuja voi tilata myös VR-Yhtymä Oy:n viestinnästä, puh. 0307 20 827, faksi 0307 21 500 tai osoitteesta PL 488, 00101 Helsinki.

Automaattinen lastaus- ja purkausjärjestelmä

Järjestelmä koostuu haarukkalastaimesta ja kuljetinlaitteista. Lastain kulkee kiskoilla vaunujen vieressä. Junavaunujen erityisen lat-tiarakenteen ansiosta kerralla pystytään käsit-telemään puoli vaunua.

GSM-R-radiojärjestelmä

Euroopan rautateiden uusi radiojärjestelmä, joka vähentää häiriöitä viestiyhteyksissä ja nopeuttaa yhteydenpitoa liikenteenohjauksen ja junan välillä. Järjestelmä kattaa Suomen rataverkon vuonna 2007.

Henkilökilometri

Henkilöliikenteen suoriteyksikkö, joka tarkoittaa yhden matkustajan kulkemaa yhden kilometrin matkaa.

InterCity-juna

InterCity-junat liikennöivät kaupunkien välillä. Junissa on yksi- ja kaksikerroksisia vaunuja. IC-junat sopivat liike- ja asiointimatustajille. Myös perheiden, liikuntaesteisten, allergikkojen ja lemmikkien tarpeet on huomioitu.

InterCity2-juna, IC2-juna

InterCity2-juna on kokonaan kaksikerroksinen ja savuton juna. Tarjoilu junassa perustuu matkustajaosastoissa kiertävään myyntikär-ryyn. Junan rakenteellinen nopeus on 200 km/h.

Junien automaattinen kulunvalvonta (JKV)

Järjestelmä koostuu radassa ja veturissa ole-vista laitteista. Sen avulla varmistetaan, että juna noudattaa nopeusrajoituksia sekä junan kulkuun vaikuttavia opasteita ja merkkejä. Jos juna ylittää sallitun nopeuden, laitteisto jarrut-taa automaattisesti. Kulunvalvonta kattaa kai-kki henkilöliikenteen rataosat vuonna 2006.

Kaupunkijuna

Pääkaupunkiseudun lähiliikenteen uusin juna, jossa on matala lattia, väljät tilat ja ilmastointi. Junia on tarkoitus käyttää tulevaisuudessa myös pidemmillä matkoilla esimerkiksi Helsinki–Tampere-välillä sekä Kerava–Lahti-oikoradalla. Kaupunkijunan huippunopeus on 160 km/h.

Kaupunkirata

Pääkaupunkiseudulla vain lähiliikennettä pal-veleva rata, jolla junat kulkevat tihein välein. Ensimmäinen kaupunkirata valmistui Hel-singistä Vantaan Hiekkaharjuun vuonna 1995 ja seuraava Helsingistä Espoon Leppävaa-raan vuonna 2001. Hiekkaharju–Kerava-väli valmistuu vuonna 2004.

Kappaletavaraliikenne

Eri kokoisten, yleensä pakattujen kollien kuljettamista lähettäjältä vastaanottajalle pää-asiassa autoilla.

Kerava–Lahti-oikorata

Uusi ratayhteys Keravalta Lahteen. Radan rakentaminen alkoi syksyllä 2002, ja se valm-istuu siltoineen ja asemineen vuonna 2006. Tulevaisuudessa Helsingistä pääsee junalla Lahteen nopeimmillaan alle 50 minuutissa.

Kiskobussi

Dieselkäyttöinen kiskobussi on suunniteltu vähäliikenteisille, sähköistämättömille rata-osille. Kiskobussit tulevat Suomeen vuonna 2005. Niiden huippunopeus on 120 km/h.

Matkakeskus

Matkakeskus on kaupungin keskustassa si-jaitseva liikenteen palvelupaikka, jossa vaihtaminen kulkumuodosta toiseen on vaiva-tonta. Matkakeskuksessa on saman katon ala-kaikkien liikennemuotojen lipunmyynti, neuvonta, odotustilat ja muut palvelut. Matka-keskuksessa kohtaavat paikallinen, seudullinen ja valtakunnallinen henkilöliikenne.

Osa- ja kokokuormakuljetus

Osa- ja kokokuormakuljetuksia käytetään su-urien tavaramäärien kuljettamiseen, ja ne pe-rustuvat asiakkaan ja kuljetusliikkeen välisiin yhteistyösopimuksiin. Asiakas saa käyttöönsä joko kokonaisia autoja tai osia kuormista.

Pendolino-juna

Pendolino-juna on suurimpien kaupunkien väliseen liikenteeseen tarkoitettu nopea juna. Sen huippunopeus on 220 km/h. Business-luokassa on hyvät palvelut liikematustajille. Kallistuvan ja painetiiviin korin ansiosta matkustusmukavuus säilyy suurillakin nopeuksilla.

Pikajuna

Pikajunat ovat perinteisiä, sinisistä vaunuista koostuvia junia, jotka liikennöivät kaupunkien välillä ja pitkillä etäisyyksillä.

Ratahallintokeskus

Liikenne- ja viestintäministeriön alainen viras-to, joka huolehtii rataverkon ylläpitämisestä ja kehittämisestä sekä rautatieliikenteen turvallis-uudesta ja muista radanpitoon liittyvistä vi-ranomaistehtävistä. www.rhk.fi

Taajamajuna

Taajamajunat tarjoavat peruspalvelua ja py-sähtyvät myös pienemmillä asemilla. Juniin ei voi varata paikkaa. Taajamajunat ovat veturiv-etoisia junia tai sähkömoottorijunia.

TEU

Twenty-foot equivalent unit. Konttikuljetuksis-sa käytetty mittayksikkö, joka vastaa yhtä 20 jalan konttia.

Tonnikilometri

Tavaraliikenteen suoriteyksikkö, joka tarkoittaa yhtä tonnia tavaraa kerrottuna yhden kilom-etrin kuljetusmatkalla.

Transitoliikenne

Suomen kautta kolmanteen maahan suuntau-tuvaa liikennettä. Pääosa VR:n transitoli-ikenteestä tulee Venäjältä ja jatkaa Suomen satamien kautta länteen.

Turvalaitteet

Järjestelmä, joka koostuu junan kulkua ohjaavista vaihteista, niiden kääntölaitteista ja opastimista eli rautateiden liikennevaloista.

Vaaralliset aineet

Aineet, jotka saattavat aiheuttaa vahinkoa ih-misille, ympäristölle tai omaisuudelle räjähd-ys-, palo- tai säteilyvaarallisuutensa, myrkyllisyytensä, syövyttävyytensä tai muun omi-naisuutensa vuoksi.

Yhdistetyt kuljetukset

Yhdistetyissä kuljetuksissa tavara on koko kuljetuksen ajan samassa yksikössä ja kuljetukseen käytetään vähintään kahta eri kuljetusmuotoa. Pitkä runkokuljetus suor-itetaan rautateitse, laivalla tai sisävesialuksella. Lyhyt jakelu- ja/tai noutokuljetus hoidetaan maanteitse.

YTV-alue

YTV-alueeseen lukeutuvat Helsinki, Vantaa, Espoo ja Kauniainen. YTV on Pääkaupunki-seudun yhteistyövaltuuskunta, joka tuottaa mm. joukkoliikenteen palveluita alueellaan.

> Vuosikertomus 2003

Vuosi

Vuoden tärkeimmät tapahtumat

25.2.

VR alkoi liikennöidä 25 tonnin akselipainon tavarajunilla Outokummun ja Porin Mäntyluodon sataman välillä. Akselipainon nousun seurauksena kuljetusten tehokkuus kasvaa ja ympäristön kuormitus pienenee. Uusi akselipaino otettiin ensimmäisenä käyttöön Kirkniemen ja Hangon välisissä paperikuljetuksissa vuoden 2002 lopulla.

4.3.

Junalippujen myynti Internetissä alkoi. Verkkokaupan ensimmäisessä vaiheessa valikoimaan tulivat kaukoliikenteen yleisimmät liput. Lipun saa joko aseman automaatista tai lipunmyynnistä tai vaihtoehtoisesti postitse kotiin.

14.3.

VR tilasi Talgo Oy:ltä 15 autojenkuljetusvaunua. Kauppasumma oli noin 6,4 miljoonaa euroa. Kaksikerroksiset katetut vaunut tulevat liikenteeseen vuosina 2004–2005. Ne korvaavat vanhimpia nykyisistä vaunuista ja tuovat lisäkapasiteettia sesonkiaikoihin.

26.3.

VR-Yhtymä Oy:n hallitus vaihtui varsinaisessa yhtiökokouksessa. Uudeksi puheenjohtajaksi valittiin Vesa Puttonen. Jäsenenä edellisestä hallituksesta jatkoivat Kalevi Alestalo, ja uusiksi jäseniksi valittiin Kari Kallio, Kirsti Lehtovaara-Kolu, Jorma Mäntynen, Hannele Ranta-Lassila ja Jukka Ruuska.

5.5.

VR-Yhtymä Oy myi 60 prosentin osuutensa IT Solicomista Novo Group Oyj:lle, joka omisti yhtiöstä jo aiemmin 40 %. IT Solicom hoitaa edelleen VR:n keskitetyt tietojärjestelmät. Yhtiön liikevaihto vuonna 2002 oli 17,6 miljoonaa euroa.

1.6.

Pendolino-matkustus nopeutui, kun junan nopeus nousi 200 kilometriin tunnissa Keravan ja Tampereen välillä. Matka Helsingistä Tampereelle nopeutui 10 minuuttia, jolloin matka-aika jäi alle puolentoista tunnin. Samalla lyheni matka-aika myös Ouluun, Jyväskylään ja Kuopioon.

3.7.

VR-Yhtymä Oy:n hallituksen kokoonpanoa muutettiin ylimääräisessä yhtiökokouksessa. Puheenjohtajaksi palasi Martin Granholm, joka oli toiminut puheenjohtajana varsinaiseen yhtiökokoukseen asti. Tuolloin nimitetystä hallituksesta jatkoivat Kalevi Alestalo, Kari Kallio, Kirsti Lehtovaara-Kolu ja Jukka Ruuska. Aikaisemmasta hallituksesta palasivat Eija Malmivirta, Antti Remes ja Veli-Matti Ropponen.

10.8.

Helsingin ja Pietarin välillä kulkevien Sibelius- ja Repin-junien rautatieasema Pietarissa muuttui. Junien pääteasemaksi tuli kesällä valmistunut, nykyaikainen Laatokan rautatieasema. Myös Moskovan Tolstoi-yöjuna pysähtyy uudella asemalla.

29.10.

VR tilasi Talgolta 20 kaksikerroksista matkuvuonua. Vaunut tulevat Helsingin ja Rovaniemen väliseen liikenteeseen vuonna 2006. Hankinnan arvo on noin 59 miljoonaa euroa. VR teki valtion kanssa aiesopimuksen junavuorojen ostamisesta. Sopimus varmistaa Lapin yöjunaliikenteen jatkumisen.

10.11.

Helsingin rautatieaseman Elielinaukion puolella sijaitseva länsisiipi avattiin uudistuneena. Katutason kauppakäytävällä on 11 liikettä ja toisessa kerroksessa kunto-keskus. Länsisiiven muuttaminen liiketiloiksi on viimeinen laajoista uudistuksista, joita on tehty rautatieasemalla ja sen ympäristössä viiden viime vuoden aikana.

25.11.

YTV-alueen kunnat ja VR allekirjoittivat junakalustoyhtiön perustamisasiakirjat. Uuden yhtiön tehtävänä on hankkia uusia junia alueen lähiliikenteeseen ja hallinnoida niitä. Helsinki, Espoo, Kauniainen ja Vantaa omistavat yhtiöstä 65 % ja VR 35 %.

16.12.

Oy VR-Rata Ab osti maarakennusalalla toimivan Vuorenpeikot Oy:n osakekannan. VR-Radan tavoitteena on vahvistaa osaamista ratahakkeiden maarakentamisessa ja siltatöissä. Riihimäellä toimivan yhtiön liikevaihto on noin 8 miljoonaa euroa.

2003

Tuloskehitys

Sekä henkilö- että tavaraliikenne rautateilla kehittyi suotuisasti vuonna 2003. Tavaraliikenteen kuljetusmäärä nousi ennätyskelliseen 43,5 miljoonaan tonniin. Matkoja junissa tehtiin yhteensä 59,9 miljoonaa. Matkojen määrä on ollut suurempi vain 1940-luvun poikkeusoloissa.

Tavaraliikenteen kasvu painottui alkuvuoteen. Kasvun syynä oli lähinnä vilkas Venäjän liikenne. Siperian radan kautta kulkeva Kaukoidän konttiliikenne kasvoi 93 %. Rautatieliikenteen markkinaosuus Suomen tavaraliikenteestä vahvistui.

Henkilöliikenteen taksoja korotettiin helmikuun alussa keskimäärin 2,5 %. Matkustus väheni Helsingin ja Pohjois-Suomen välillä halpalentoliikenteen alkamisen vuoksi. Siitä huolimatta juna kasvatti markkinaosuuttaan joukkoliikenteestä.

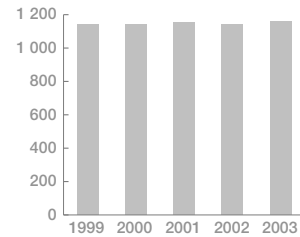
Rautatieliikennettä harjoittavan VR Osakeyhtiön liikevaihto ja tulos kehittyivät vuoden aikana melko tasaisesti. Radan-

pidon töitä tekevän Oy VR-Rata Ab:n kumulatiivinen tulos kääntyi positiiviseksi syyskesällä. Talvikaudella yhtiön työt painottuivat kunnossapitoon, ja radan rakentamis- ja perusparannustyöt voitiin aloittaa keväällä vasta roudan sulamisen jälkeen.

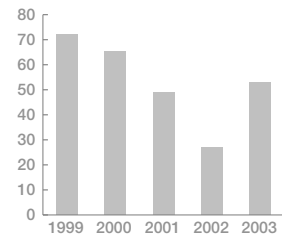
Kuluissa ei ollut tulosta rasittavia merkittäviä kertaluontoisia kirjauksia. Suurin kuluerä, henkilöstökulut, laski edellisvuodesta. Eniten liikevoittoa kertyi suurimmista konserniyhtiöistä, VR Osakeyhtiöstä ja Oy VR-Rata Ab:sta. VR Osakeyhtiön liikevoitto oli 21,3 miljoonaa ja VR-Radan 12,8 miljoonaa euroa.

Konsernin tulos parani 21,7 miljoonasta 41,3 miljoonaan euroon. Sijoitetun pääoman tuotto oli 5,1 %. Rahoitusasema ja maksuvalmius säilyivät hyvänä.

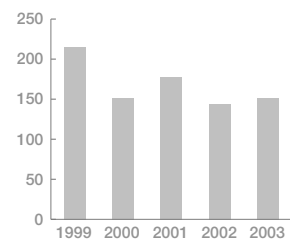
Investointitaso jatkui korkeana. Kaikkiaan investointimenot olivat 151,5 miljoonaa euroa. Menoista kaksi kolmasosaa kohdistui VR Osakeyhtiön raideliikennekalustoon.

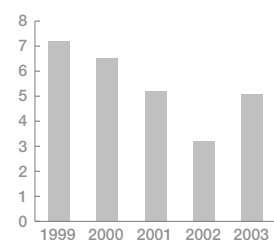
Liikevaihto
M€

Liikevoitto
M€

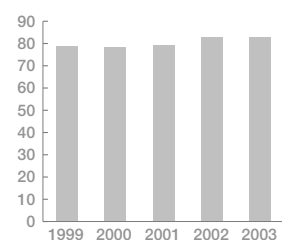
Investoinnit
M€

Sijoitetun pääoman tuotto
%

Avainlukuja

	2003	2002	muutos-%
Liikevaihto, M€	1 160	1 140	1,8
Liikevoitto, M€	53	27	98,0
% liikevaihdosta	4,6	2,3	
Tulos, M€	41	22	90,8
% liikevaihdosta	3,6	1,9	
Bruttoinvestoinnit, M€	151,5	144	5,2
Oman pääoman tuotto, %	3,6	2,2	
Sijoitetun pääoman tuotto, %	5,1	3,2	
Omavaraisuusaste, %	83,1	82,9	
Henkilöstö keskimäärin	13 716	14 401	-4,8

Omavaraisuusaste
%

Pääjohtajan

**”VR sai heti
hyvän otteen
tavaraliikenteen
markkinoista.
Kehitys oli erityisen
hyvä idänliiken-
teessä.”**

Valmistauduttaessa vuoteen 2003 edessä olleiden näkymien arviointi oli vaikeaa. Niitä ei voinut pitää selkeinä eikä oikein rohkaisevinakaan. Talouden suhdanteita ja markkinanäkymiä joutui tuolloin luonnehtimaan sekaviksi.

Toimintavuosi kuitenkin alkoi rohkaisevasti. VR sai heti hyvän otteen tavaraliikenteen markkinoista. Kehitys oli erityisen hyvä idänliikenteessä. Valitettavasti loppuvuodesta kuljetukset hiipui-
vat niin, että muutamana viimeisenä kuukautena ei saavutettu edellisen vuoden kuljetusmääriä. Kokonaisuutena ottaen VR:n tavaraliikenne kuitenkin pystyi erittäin tiukassa kilpailutilanteessa vahvistamaan markkinaosuuttaan ja kirjaamaan uuden kuljetusennätyksen, 43,5 miljoonaa tonnia. Kasvu edelliseen vuoteen verrattuna oli 4 %.

Myös VR:n henkilöliikenteen vuosi oli myönteinen. Vaikka joukkoliikenne yleisesti ottaen ei menestynyt henkilöautojen puristuksessa, kaukoliikenteen junissa matkojen määrä nousi 2 % ja pääkaupunkiseudun lähiliikenteessä YTV-alueella 6 %. Yhteensä matkoja tehtiin noin 60 miljoonaa.

Junaliikenteen turvallisuuden, nopeuden ja palvelun kannalta suuri merkitys on rataverkon kunnolla. Perusparannus- ja kunnostusmäärärahat puolestaan vaikuttavat siihen, millaiset mahdollisuudet

Oy VR-Rata Ab:llä on työllistää. Ratahallintokeskuksen tilausten lisäksi ratayhtiön toimintaan vaikuttaa voimakkaasti vuodenaikoihin sidottu töiden kausiluonteisuus. Näistä reunaehdoista huolimatta myös VR-Rata kirjasi tavoitteita paremman tuloksen, mikä on osoitus asiakkaiden luottamuksesta ja yhtiön sisäisen kehitystyön tuloksellisuudesta.

Tulos parani

Henkilö- ja tavaraliikenteen vahva asema markkinoilla ja kustannusten pitäminen hallinnassa tuottivat selkeän parannuksen VR:n tulokseen. Jos itse tulosta kuvaa sanalla tyydyttävä, tuloksen parane-
mista voi luonnehtia hyväksi.

Tällainen kehitys on VR:lle elinehto. Tuloksen jatkuvaan parantamiseen perustuu, että VR selviytyy kauan sitten alkaneista ja vielä pitkään jatkuvista isoista investoinneista. Kaluston hankinta-ohjelmaan kuuluvat mm. Pendolino-junat, kaupunkijunat, kiskobussit, makuuvaunut ja autovaunut. Aivan oma lukunsa on pääkaupunkiseudun kuntien kanssa perustettu junakalustoyhtiö, joka tulevaisuudessa hankkii sata lähiliikenteen junaa.

Yksi tulokseen vaikuttava tekijä on rautateiden turvallisuus. On selvää, että turvallinen matkustus- ja kuljetusvaihtoehto on asiakkaille äärimmäisen tärkeä, minkä takia VR:llä turvallisuuden paran-

katsaus

tamiseksi tehtävä työ on jatkuva. Vuonna 2003 saavutettiin kaikki keskeiset turvallisuudelle asetetut tavoitteet niin, ettei vuoden aikana sattunut matkustajien vakaviin loukkaantumisiin tai kuolemantapauksiin johtaneita onnettomuuksia.

Uusia haasteita

Vuonna 2003 VR aloitti junalippujen verkokaupan. Seuraava askel otetaan lähiaikoina: Internetistä ostetun lipun voi pian tulostaa kotona, mikä on asiakkaan kannalta merkittävä etu. Tavaraliikenteessä mielenkiinto kohdistuu idänliikenteeseen. VR:n kannalta siinä suunnassa mahdollisuuksia on paljon, mutta toisaalta esimerkiksi Venäjän omat kuljetus- ja talouspoliittiset ratkaisut vaikuttavat myös VR:n toimintaedellytyksiin. Oman lisänsä idän kuljetusten pohdintaan tuo Venäjän rautateillä toteutettu yhtiöittäminen. Käsitökseni on, että yhtiömuodossa toimivan rautatien toiminta tehostuu entisestään.

Kiinnostavassa vaiheessa on myös Helsingin ja Pietarin välisen radan parantaminen sellaiseksi, että nopea junayhteys tulee mahdolliseksi. Sekä Suomen että Venäjän puolella tehtävistä ratatöistä ja nopeaan yhteyteen liittyvistä muista yksityiskohdista odotetaan pikaisia päätöksiä. Tavoite on edelleen, että Helsingin ja Pietarin väli ajetaan runsaaseen kolmeen tuntiin vuonna 2008.

Sisäinen muutos

Varmistaakseen kilpailukykyensä VR Osakeyhtiö ja Oy VR-Rata Ab toteuttivat vuonna 2003 laajan sisäisen uudistuksen. Prosesseihin perustuva toiminta ja hierarkisuuden vähentäminen ovat näiden asiakkaiden palveluun keskittyvien organisaatioiden lähtökohdat.

Toimintavuonna VR:llä tehtiin henkilöstötutkimus, johon vastasi 6 700 henkilöä. Verrattuna kolme vuotta aikaisempaan tutkimukseen tulokset olivat parantuneet kaikilla mitatuilla osa-alueilla. Esimerkiksi työn mielekkyyttä, työyhteisön tavoitteellisuutta ja työkykyä kuvaavat arviot paranivat. Tutkimuksen tuloksia käytetään työpaikoilla kehitystyön pohjana.

Kiitän lämpimästi VR:n asiakkaita ja yhteistyökumppaneita onnistuneesta vuodesta 2003. Koko konsernin henkilöstöä kiitän hyvin tehdystä työstä.

Henri Kuitunen
pääjohtaja
VR-Yhtymä Oy

**” Internetistä
ostetun lipun
voi pian tulostaa
kotona, mikä on
asiakkaan kannalta
merkittävä etu. ”**

Tavoitteet

Visio

VR:n tavoitteena on olla Suomen menestyvin ja turvallisoin kuljetusyritys, joka kehittää ja tarjoaa maanlaajuisia palveluja.

VR on myös johtava rautatiealan rakentamis- ja kunnossapitoyritys Suomessa.

Toiminta-ajatus

VR:n päätoimialat ovat kuljetuspalvelut ja radanpidon palvelut.

VR tarjoaa tavaraliikenteen asiakkaille ja joukkoliikenteen matkustajille turvallisista, korkealaatuisista ja ympäristöä mahdollisimman vähän kuormittavia kuljetuspalveluja sekä niitä täydentäviä palveluja.

Valtiolle, muille julkisille yhteisöille ja yrityksille VR tarjoaa ammattitaitoista ratojen suunnittelua, rakentamista ja kunnossapitoa.

Keskeiset menestystekijät

- junan nopeus ja tehokkuus
- turvallisuus ja täsmällisyys
- ympäristöystävällisyys
- sitoutunut ja ammattitaitoinen henkilökunta
- nykyaikainen junakalusto
- sujuvat yhteydet Venäjälle
- tehokkaat ratatyökoneet
- monipuolinen kuljetusalan konserni

Arvot

Turvallisuus

- olemme turvallinen ja luotettava matkustajien ja tavarankuljettajien
- torjumme ympäristöriskit
- varmistamme turvallisuuden kaikissa tilanteissa
- työemme turvallisuuden ja täsmällisyyden parantamiseksi on jatkuvaa

Tyytyväinen asiakas

- teemme työtämme asiakkaiden hyväksi
- tarjoamme laadukkaita ja helposti saatavia palveluita
- kehitämme palvelujamme yhdessä asiakkaiden kanssa
- arvostamme myös sisäistä asiakkuutta

Yhdessä menestyminen

- menestymme, kun liiketoimintamme on kannattavaa ja asiakkaiden tarpeet tyydyttävää
- yhteistyömme perustana ovat avoimuus, keskinäinen kunnioitus ja tavoitteisiin sitoutuminen
- aktiivisuus, osaaminen ja uudistuminen ovat onnistumisemme edellytykset

Vastuullisuus

- jokainen vastaa oman työnsä tuloksesta ja laadusta
- työemme perustuu rehellisyyteen ja luottamukseen
- tunnemme vastuamme myös ympäristöstä

ja arvot

Strategiset tavoitteet

1. Henkilöliikenne raiteilla: kasvu markkinoiden tahtia nopeammin

VR tuottaa ja markkinoi kannattavasti ja asiakaslähtöisesti joukkoliikennepalveluja, jotka kattavat kaikkien kansalaisryhmien työ- ja vapaa-ajan matkustustarpeet. Toiminnassa hyödynnetään myös muiden konserniyhtiöiden ja yhteistyökumppanien osaamista ja resursseja niin, että raideliikenteen markkinaosuus kasvaa. Nykyisin markkinaosuus kaikesta liikenteestä Suomessa on noin 5 % ja julkisesta liikenteestä noin 30 %.

Kotimaan kaukoliikenteessä ja pääkaupunkiseudun lähiliikenteessä tavoitteena on saada aikaan helppokäyttöinen palveluverkko yhdessä muun joukkoliikenteen kanssa. VR osallistuu aktiivisesti matkakeskusten rakentamiseen. Liikenne- ja viestintäministeriön tavoitteena on muodostaa Suomeen 22 matkakeskuksen verkosto vuoteen 2007 mennessä. Kansainvälisessä liikenteessä VR valmistautuu Venäjän yhteyksien nopeuttamiseen ja matkustuksen voimakkaaseen kasvuun.

Asiakaspalvelun laatuun kiinnitetään huomiota. Tavoitteena on asiakastytyväisyyden kasvattaminen. Keskeisiä keinoja ovat uusien myyntikanavien kehittäminen, matka-aikojen nopeuttaminen ja uuden junakaluston käyttöönotto. Myös liikenteen turvallisuutta ja täsmällisyyttä parannetaan.

2. VR-konsernin tavaraliikenne: kasvu vähintään markkinoiden tahtiin

VR Cargo toimii metsä-, metalli- ja kemianteollisuuden peruskuljettajana. Toiminta perustuu pitkäaikaisiin yhteistyösopimuksiin. Asiakkaille tarjotaan rautatiekuljetusten rinnalla logistista kokonaispalvelua yhdessä VR-konsernin kuorma-autoyritysten kanssa. Tavoitteena on VR-konsernin markkinaosuuden vahvistaminen. Nykyisin VR Cargon markkinaosuus Suomen tavaraliikenteestä on lähes 25 %.

Kansainvälisessä liikenteessä VR keskittyy Venäjän ja muiden IVY-maiden kuljetusten kehittämiseen. Tavoitteena on rakentaa uusia yhteistyömalleja Venäjän rautateiden, kalustoyhtiöiden ja muiden idänliikenteen toimijoiden kanssa. Idän rautatiekuljetuksista suurin osa on raaka-aineiden tuontia Suomeen ja transiitavaraa Suomen kautta länteen. Tavoitteena on lisätä teollisuuden vientikuljetuksia ja transitoliikennettä itään päin sekä Kaukoidän liikennettä Siperian radalla.

Uusien palvelumallien lisäksi VR:n tavoitteena on vahvistaa kumppanuutta ydinasiakkaiden kanssa sekä parantaa kuljetuspalveluiden kilpailukykyä ja laatua.

3. Kannattavuuden parantaminen

VR:n tavoitteena on kannattavuus ja vakaa osingonmaksu. Kannattavuutta parannetaan sekä myyntituottoja lisäämällä että tuottavuutta parantamalla. Liikenvaihdon kasvun edellytyksenä ovat asiakaspalvelun laadun parantaminen ja kokonaispalvelumallien kehittäminen. Henkilöstön osaamisen kehittämiseen kiinnitetään kasvavaa huomiota.

Kustannuksia vähennetään ydinliiketoimintaan keskittymällä ja päällekkäisyyksiä karsimalla. Lisäksi tutkitaan ulkoistamisen mahdollisuuksia, mutta ulkoistamisella ei kuitenkaan vaaranneta palvelutasoa. Konsernihallinnossa lisätään sähköisiä palveluita. Kaikkia muutosprosesseja nopeutetaan.

Henkilö- ja tavaraliikenteessä säästöjä haetaan junakaluston ja henkilöstön nykyistä tehokkaammasta ohjauksesta. Matkustajille kehitetään itsepalveluun perustuvia lipunostokanavia, kuten verkko-kauppaa. Tavaraliikenteessä olennaista on vaunun kierron nopeuttaminen ja kuormauspaikkojen vähentäminen.

VR-Rata pyrkii sopeutumaan muuttuviin markkinoihin: kasvavaan kilpailuun ja yhä lyhytkestoisiin urakoihin. Haasteena on lisäksi voimakkaiden kausivaihteluiden hallinta.

VR-

Rautatieliikenne

- Konsernin suurin yhtiö, VR Osakeyhtiö, on johtava tavaraja henkilöliikenteen kuljettaja Suomessa.
- Junilla kuljetetaan vuosittain yli 43 miljoonaa tonnia tavaraa. Pääosa VR Cargon kuljetuksista on Suomen metsä-, kemian- ja metalliteollisuuden raaka-aineita ja tuotteita. Liikenteestä yli 40 % on kansainvälisiä kuljetuksia.
- Henkilöliikenteessä tehdään vuodessa 60 miljoonaa matkaa, joista suurin osa pääkaupunkiseudun lähiliikenteessä. Vuorokaudessa on keskimäärin 260 kaukojunavuoroa ja 850 lähijunavuoroa. Suomen ja Venäjän välillä on päivittäin 6 junavuoroa.
- Rautatieliikenteen liikevaihto on 648,8 miljoonaa euroa. Tavaraliikenteen osuus siitä on 351,8 miljoonaa ja henkilöliikenteen 296,9 miljoonaa euroa.
- Henkilökunnan määrä on 8 380.

Ratojen rakentaminen ja kunnossapito

- Oy VR-Rata Ab tarjoaa radanpidon suunnittelu-, rakentamis- ja kunnossapitopalveluja valtiolle, kunnille, satoimille ja rautatiepalveluja käyttäville yrityksille.
- Noin 90 % liikevaihdosta tulee valtion rataverkkoa hallinnoivan Ratahallintokeskuksen tilauksista.
- Toimialan liikevaihto on 208,9 miljoonaa euroa.
- Henkilökunnan määrä on 2 460.

Autoliikenne

- Pohjolan Liikenne on VR Osakeyhtiön alakonserni, joka harjoittaa junaliikennettä täydentävää autoliikennettä. Sillä on vahva asema Suomen maantiekuljetuksissa.
- Tavaraliikenteessä on kolme yhtiötä. Transpoint Oy Ab on valtakunnallinen kappale-tavaran kuljettaja. Combitrans Oy kuljettaa osa- ja kokokuormia. Oy Transuotila Ab on erikoistunut säiliöliikenteeseen. Yhtiöt kuljettavat noin 9 miljoonaa tonnia tavaraa vuodessa.
- Oy Pohjolan Henkilöliikenne Ab ja sen tytäryhtiö Oy Pohjolan Kaupunkiliikenne Ab kuljettavat vuosittain bussilla noin 14 miljoonaa matkustajaa.
- Autoliikenteen liikevaihto on 201,6 miljoonaa euroa. Tavaraliikenteen osuus siitä on 166,9 miljoonaa ja henkilöliikenteen 34,7 miljoonaa euroa.
- Henkilökunnan määrä on 1 960.

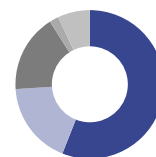
konserni

Catering- ja ravintolatoiminta

- Avecra Oy täydentää VR Henkilöliikenteen palveluja.
- Avecra harjoittaa kahvila- ja ravintolatoimintaa kaukojunissa ja rautatieasemilla. Palveluja on päivittäin noin 130 junassa. Asemilla on noin 20 palvelupistettä. Yhtiön vähemmistöosakkaana on sveitsiläinen Rail Gourmet Holding AG, joka kuuluu kansainväliseen Compass Groupiin.
- Catering- ja ravintolatoiminnan liikevaihto on 26,4 miljoonaa euroa.
- Henkilökunnan määrä on 380.

ICT-palvelut

- Corenet Oy tuottaa telepalveluja rautatieliikenteeseen ja kehittää telejärjestelmiä kuljetus- ja logistiikka-alan tarpeisiin. Yhtiön vähemmistöosakkaana on Song Networks Oy.
- ICT-palveluiden liikevaihto on 27,8 miljoonaa euroa.
- Henkilökunnan määrä on 210.

Liikevaihto toimialoittain 2003

● Rautatieliikenne	56 %
● Ratojen rakentaminen ja kunnossapito	18 %
● Autoliikenne	17 %
● Catering- ja ravintolatoiminta	2 %
● Muut	7 %

Henkilöstö toimialoittain 2003

● Rautatieliikenne	61 %
● Ratojen rakentaminen ja kunnossapito	18 %
● Autoliikenne	14 %
● Catering- ja ravintolatoiminta	3 %
● Muut	4 %

➤ Helsingin rautatieasemalla on tehty isoja uudistuksia viime vuosina. Keväällä 2003 asemalle valmistui hotelli-toimistorakennus ja syksyllä uusia liiketiloja.

Henkilö

Keskeiset tavoitteet

- Matka-aikojen lyhentäminen ja matkustusmukavuuden lisääminen
- Matkalippujen saatavuuden kehittäminen
- Täsmällisyyden ja turvallisuuden parantaminen

VR tarjoaa junamatkustajille monipuolisia palveluja kaukoliikenteessä ja pääkaupunkiseudun lähiliikenteessä. Päivittäin liikennöi noin 260 kaukoliikenteen junavuoroa, joista kuusi Suomen ja Venäjän välisessä liikenteessä. Pääkaupunkiseudulla kulkee noin 850 lähijunaa vuorokaudessa.

Tavoitteena on junan markkinaosuiden kasvattaminen. Se on nykyisin noin 5 % kaikista Suomessa tehdyistä matkoista. Julkisesta liikenteestä junan osuus on noin 30 %. Kuitenkin pitkillä yli 75 kilometrin väleillä jo 60 % julkisen liikenteen matkoista tehdään junalla.

Liikevaihdon ja matkojen määrän kehittyminen

Junamatkojen kokonaismäärä kasvoi 4 % vuonna 2003. Kaikkiaan junissa tehtiin 59,9 miljoonaa matkaa. Henkilöliikenteen liikevaihto oli 296,9 miljoonaa euroa, missä oli 3 % kasvua edelliseen vuoteen.

Kaukojunissa matkoja tehtiin viime vuonna 11,9 miljoonaa. Kasvua oli 2 %. Matkustus Suomen ja Venäjän välillä supistui 4 %. Yhteensä idänjunissa tehtiin 256 000 matkaa.

Pääkaupunkiseudulla YTV-alueen matkojen määrä kasvoi 6 %, mutta muualla pääkaupunkiseudulla lähiliikenteen matkat vähenivät noin prosentin. Lähiliikenteen matkoja tehtiin yhteensä 48,0 miljoonaa.

Vuoden 2003 aikana kotimaan lentoliikenteen tarjonta ja hinnoittelu muuttivat merkittävästi. Lentoyhtiöiden hintakilpailu näkyi etenkin loppuvuonna junaliikenteen pitkillä yhteysväleillä, joilla matkustajamäärä väheni.

Matka-ajat nopeutuivat pääradalla

Kertomusvuoden kesäkuussa huippunopeutta Keravan ja Tampereen välillä nostettiin 200 kilometriin tunnissa. Tämä lyhensi Pendolino-junien matka-aikaa Helsingin ja Tampereen välillä 1 tuntiin 27 minuuttiin. Samalla matkustus nopeutui merkittävästi muun muassa Jyväskylään ja Ouluun.

Matkojen nopeutuminen näkyi selvästi matkustajamäärissä. Matkustus kasvoi keskimääräistä enemmän väleillä Helsinki–Tampere, Helsinki–Jyväskylä, Helsinki–Turku ja Turku–Tampere.

Investointeja matkustusmukavuuteen

Vuoden 2003 aikana tehtiin kaksi uutta vaunutilausta. Autojuniin tilattiin 15 kakkerroksista, katettua autovaunua, jotka tulevat liikenteeseen vuosina 2004–2005.

Helsingin ja Rovaniemen välille tulee 20 uudentyypistä makuuvaunua vuonna 2006. Kaikissa hyteissä on kaksi suihku- ja wc-tila. Alakerran hyttejä voidaan tarvittaessa yhdistää neljän hengen hytteiksi. Vaunuissa on myös liikuntarajoitteisille matkustajille soveltuva hytti.

Matkustusmukavuuteen vaikuttaa junamatkan lisäksi koko matkaketjun sujuvuus. VR:n tavoitteena on kilpailukyisten matkaketjujen kehittäminen yhdessä muun joukkoliikenteen kanssa. Yksi tärkeimmistä keinoista on yhteisten matkakeskusten rakentaminen. Matkakeskusten yleis- ja hankesuunnitelmat ovat valmistuneet Kemissä, Oulussa, Kajaanissa, Vaasassa, Mikkelissä, Joensuussa, Kuopiossa, Lahdessa ja Tam-

pereella. Kertomusvuonna rakennustyöt etenivät Helsingin Kampissa, joka on hankkeen suurin kohde.

Liikenne- ja viestintäministeriö teki laajan selvityksen Jyväskylän matkakeskuksen toimivuudesta. Selvityksessä korostui matkustajien tyytyväisyys vuoden toimineen matkakeskuksen tiloihin ja palveluihin. Ministeriön tavoitteena on muodostaa Suomeen 22 matkakeskuksen verkko vuoteen 2007 mennessä.

Pääkaupunkiseudulla työmatkustajille kehitettiin uusi edullinen Kerava-lippu yhdessä YTV:n ja Keravan kaupungin kanssa. Lipun perustana on 30 päivän junalippu, johon voi ostaa YTV:n seutulipun ja Vantaan bussiliitynnän.

Vuoden lopulla perustettiin Junakalusto Oy -niminen yhtiö hoitamaan lähiliikenteen tulevia junahankintoja. Pääkaupunkiseudulla tarvitaan 100 uutta lähijunayksikköä seuraavan 20 vuoden aikana. Yhtiön omistavat VR sekä Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kaupungit. VR:n osuus yhtiöstä on 35 %.

Internet-lipunmyynti käynnistyi

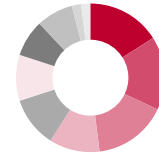
Kuluttajille suunnattu verkkokauppa avattiin maaliskuussa. Verkkokaupasta saa yleisimmät kaukoliikenteen junaliput. Lipun voi noutaa joko aseman lippuautomaatista tai lipunmyynnistä tai tilata kirjeenä kotiin.

Verkkokauppa osoittautui vuoden aikana luotettavaksi ja helppokäyttöiseksi. Erityisen suosittua verkossa asiointi oli ennen juhlapäiviä. Verkkokaupan osuus henkilöliikenteen kokonaismyynnistä oli keskimäärin vajaat 2 %.

Kaksi vuotta toiminut valtakunnallinen puhelinalipalvelu sai asiakkailta hyvää

liikenne

palautetta. Puheluiden keskimääräinen vastausaika oli alle 30 sekuntia. Uutena palvelumuotona käynnistyi verkkokaupan asiakkaiden neuvonta.

Kärjessä kansainvälisessä täsmällisyysvertailussa

Vuoden 2003 talvikausi oli junaliikenteen kannalta hyvin haastava. Kovat pakkaset aiheuttivat runsaasti kalustovikoja ja junien myöhästymisiä.

Täsmällisyyden parantamiseksi tehtiin keväällä erillinen ohjelma. Koko vuoden täsmällisyysluku kaukoliikenteessä oli 89 % ja pääkaupunkiseudun lähiliikenteessä 98 %. Kaukoliikenteessä myöhästymiseksi lasketaan kaikki yli 5 minuutin viiveet määräasemalla. Lähiliikenteessä raja on 3 minuuttia.

Vuonna 2003 valmistuneessa kansainvälisessä täsmällisyystutkimuksessa VR:n henkilöliikenne menestyi erittäin hyvin. Tutkimuksessa oli mukana 10 Euroopan maata ja Japani. Lähiliikenteessä VR oli selvästi paras ja kaukoliikenteessä parhaiden joukossa.

Lähiliikenteessä tehtiin kertomusvuonna laaja tutkimus matkustajaturvallisuudesta. Tutkimuksen pohjalta toteutettiin useita parannuksia asemilla ja junissa. Vartiointissa otettiin käyttöön uusi toimintamalli, jonka avulla häiriötilanteisiin voidaan puuttua entistä nopeam-

min. Henkilökunnan työturvallisuutta parannettiin työvuorojärjestelyin ja turvallisuuskoulutuksen avulla.

Tulevaisuuden näkymät

VR:n tavoitteena on lisätä junamatkustusta ja nostaa markkinaosuutta joukko-liikenteestä. Pendolino-junien ja kaupunkijunien toimitukset VR:lle jatkuvat vuonna 2004, ja kiskobussien toimitukset alkavat vuonna 2005.

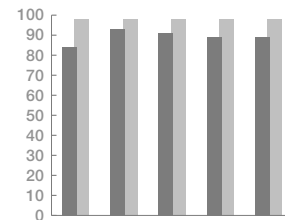
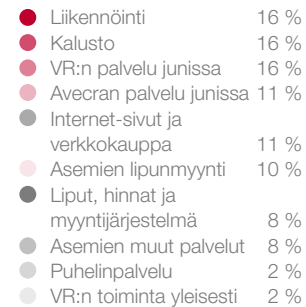
Keravan ja Tikkurilan välinen kaupunkirata valmistuu syksyllä 2004, minkä jälkeen tiheä lähiliikenne voi alkaa Helsingin ja Keravan välillä.

Junamatkustus nopeutuu merkittävästi vuonna 2006, jolloin Kerava-Lahti-oikorata valmistuu. Huippunopeus uudella radalla on 220 kilometriä tunnissa, ja Pendolino-matka Helsingistä Lahteen kestää alle 50 minuuttia.

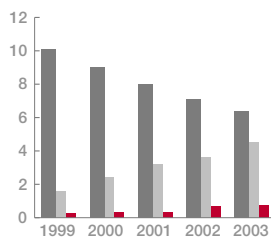
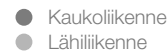
Sähköisessä kaupankäynnissä otetaan vuonna 2004 käyttöön uusi myynti- ja lipunkirjoitusjärjestelmä matkatoimistoille. Seuraava kehitysvaihe on vastavan palvelun rakentaminen yritysasiakkailla. Kuluttajien verkkokauppaa kehitetään vuonna 2004 niin, että asiakas voi tulostaa lipun omalta pääteeltään.

Henkilöliikenteen organisaatio uudistettiin vuoden 2004 alussa. Muutoksen tavoitteina ovat asiakaspalvelun parantaminen ja resurssien tehokkaampi käyttö.

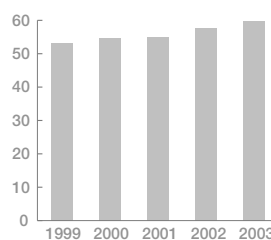
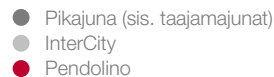
Henkilöliikenteen asiakaspalaute 2003

Junaliikenteen täsmällisyys %

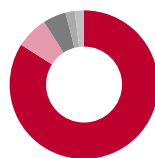
Kaukoliikenteen matkat junatyyppittäin miljoonaa

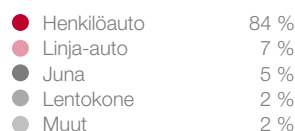
Junaliikenteen matkat miljoonaa

Rautatieliikenteen osuus VR:n liikevaihdosta 2003

Henkilöliikenteen markkinaosuudet Suomessa 2002

Tavara

Keskeiset tavoitteet

- Markkinaosuuden vahvistaminen avainasiakkaiden kuljetuksissa
- Idänliikenteen lisääminen ja yhteistyömallien kehittäminen
- Logistisen kokonaispalvelun parantaminen

VR Cargo toimii metsä-, metalli- ja kemianteollisuuden peruskuljettajana kotimaassa ja kansainvälisessä liikenteessä. Se on kehittänyt turvallisia, täsmällisiä ja ympäristöystävällisiä kuljetusjärjestelmiä yhdessä asiakkaiden ja yhteistyökumppanien kanssa.

Rautateiden markkinaosuus Suomen tavarankuljetuksista on ollut useiden vuosien ajan noin 25 %. Luku on korkea verrattuna muihin EU-maihin, joissa rautateiden osuus on keskimäärin 14 %. Juna on tehokkain vaihtoehto silloin, kun kuljetettavat erät ovat suuria ja säännöllisiä ja kuljetusmatkat pitkiä.

Liikevaihdon ja kuljetusmäärien kehittyminen

VR Cargo kuljetti kertomusvuonna 43,5 miljoonaa tonnia tavaraa. Kasvu edellisen vuoden määrään oli 4 %.

Tavaraliikenteen liikevaihto oli 351,8 miljoonaa euroa, mikä on 7 % enemmän kuin edellisenä vuonna. VR Cargon sisäisen laskennan mukainen liikevoitto oli

20,4 miljoonaa euroa.

Suomessa kuljetettiin ennätyselliset 25,0 miljoonaa tonnia tavaraa, mikä oli 1 % edellisvuotta enemmän. Erityisesti lisääntyivät metsäteollisuuden kuljetukset.

Idän tavaraliikenne kasvoi 9 %, ja sen kokonaismäärä oli 17,6 miljoonaa tonnia. Suomen kautta kulkevan transito-liikenteen osuus oli 3,2 miljoonaa tonnia, kun se oli edellisenä vuonna 3,5 miljoonaa tonnia.

Kuljetukset länteen Turun ja Tornion kautta kasvoivat 7 %, ja niiden määrä oli 1,0 miljoonaa tonnia.

Konttien kuljetusmäärä kasvoi 35 % ja oli yhteensä 207 800 TEU. Siperian radan konttiliikenne kasvoi 93 %, ja sen määrä oli 100 324 TEU.

Lisäksi VR Cargo kuljetti kotimaassa noin 5 000 ajoneuvoyhdistelmää, 9 000 perävaunua ja 6 000 vaihtokoria. Näiden yhdistettyjen kuljetusten määrä vastaa 46 300 TEU:ta. TEU on konttiliikenteen mittayksikkö, joka tarkoittaa yhtä 20 jalan konttia.

Avainasiakkaiden kuljetukset kasvussa

Vuonna 2003 kotimaan avainasiakkaiden eli metsä-, metalli- ja kemianteollisuuden kuljetukset kasvoivat voimakkaasti syksyyn saakka. Loppuvuonna kasvu taittui heikentyneiden suhdanteiden takia. Kuljetusten lisääntyminen edellytti jatkuvaa kumppanuuden kehittämistä ja entistä tarkempaa liikennesuunnittelua. Myös asiakaspalvelun laatuun ja kuljetusten varmuuteen kiinnitettiin huomiota.

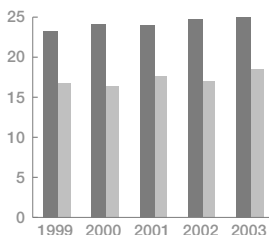
Vaunukaluston uusiminen jatkui yhteistyössä asiakkaiden kanssa. Kaikki uudet vaunut valmistettiin 25 tonnin akselipainolle. Vahvemman rakenteen ansiosta vaunuun voi lastata kymmenen tonnia enemmän tavaraa kuin aikaisemmin. Junat ovat myös lyhyempiä, mikä tehostaa vaunujen kuormausta ja purkua.

Vuonna 2003 akselipainoa nostettiin rikastekuljetuksissa Mäntyluodon ja Harjavallan välillä. Aikaisemmin akselipainoa on jo nostettu paperiteollisuuden kuljetuksissa Kirkniemen ja Hangon välillä.

Rautatieliikenteen osuus VR:n liikevaihdosta 2003

- Tavaraliikenne 30 %
- Henkilöliikenne 26 %

VR Cargon kuljetukset miljoonaa tonnia

- Kotimainen
- Kansainvälinen

Kuljetukset tuoteryhmittäin 2003

- Mekaaninen metsäteollisuus 39 %
- Kemiallinen metsäteollisuus 20 %
- Kemianteollisuus 21 %
- Metalliteollisuus 19 %
- Muu 1 %

liikenne

Kuljetusten kilpailukyvyyn parantaminen edellyttää myös automaation lisäämistä. Kertomusvuonna Kajaanin paperitehtaan vientikuljetuksissa otettiin käyttöön uusi automaattinen laastaus- ja purkausjärjestelmä. Se vähentää paperirullien käsittelystä aiheutuvia vaurioita ja tehostaa kuljetusketjua tehtaalta Rauman satamaan.

Verkkopalvelujen kehitystyö jatkui vuonna 2003. Asiakkaille suunnatut verkkopalvelut keskitettiin Internet-pohjaiseen Railnetiin. Railnetin kautta sähköisten yhteyksien eduista pääsevät hyötymään myös pienemmät yritykset. Tavoitteena on saada 90 % asiakkaiden rahtikirjoista sähköisinä.

Kertomusvuonna tehdyn tutkimuksen mukaan asiakkaiden mielikuvat VR Cargosta olivat parantuneet. Asiakkaiden mielestä rautatiekuljetukset ovat ennen kaikkea turvallisia, varmoja ja ympäristöystävällisiä. Eniten oli parantunut kuljetusten tehokkuus. Vastaajista 38 % arvioi rautatiekuljetustensa määrän kasvavan tulevaisuudessa.

VR Cargon vahvuksia ovat myynti- ja asiakaspalveluhenkilöstön ammattitaito ja palvelualltius. Asiakkaat olivat tyytyväisiä myös kuljetuskalustoon, täsmällisyyteen, sopimusten selkeyteen ja viestinnän määrään.

Idänliikenne kasvoi voimakkaasti

Tavaraliikenteen kasvu oli voimakkainta idänkuljetuksissa, mikä johtui lähinnä teollisuuden raaka-ainetuonin lisääntymisestä Venäjältä. Ennätysvilkkaan liikenteen hoitaminen vaati hyvää ennakosuunnittelua.

Konttiliikenne Suomen ja Kaukoidän välillä on kasvanut tasaisesti viimeisten viiden vuoden aikana. Siperian reitin suosiot ovat lisänneet kuljetusten säännöllisyys, nopeus ja varma laatu. Vuonna 2003 kasvu oli ennätyskellistä. Liikenteestä noin 60 % oli tuontia. Vientin osuus kasvoi 40 %:iin.

Logistista kokonaispalvelua

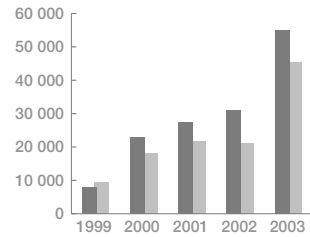
Jatkuvasti kasvavien kuljetusten tehokas hoitaminen edellyttää lisääntyvää yhteistyötä VR Cargon ja konsernin kuorma-autoyritysten välillä. Vuoden 2003 aikana etsittiin kokonaispalveluun perustuvia ratkaisuja yhdessä asiakkaiden kanssa.

Oulun Oritkariin valmistui vuodenvaihteessa uusi yhdistettyjen kuljetusten terminaali, joka tekee mahdolliseksi kuljetusmäärien kaksinkertaistamisen. Rekkajunia kulkee öisin molempiin suuntiin väleillä Oulu–Helsinki, Kemi–Helsinki ja Kemi–Oulu–Tampere–Turku. Terminaali on Oulun kaupungin, VR:n ja Ratahallintokeskuksen yhteishanke.

Tulevaisuuden näkymät

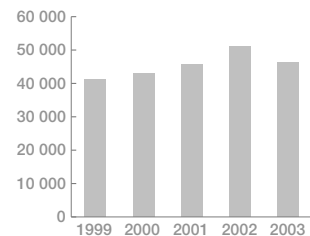
VR Cargo valmisteli kertomusvuonna uutta toimintamallia, joka otettiin käyttöön vuoden 2004 alussa. Sen tavoitteena on asiakkaiden parempi hoito. Palvelujen kehittämisessä painopisteenä on kokonaispalvelumallien suunnittelu yhdessä asiakkaiden kanssa. Myös kuljetusjärjestelmää tehostetaan. Asiakaskohtaisia junia pyritään lisäämään, täyttöasteita nostamaan ja vaunun kiertoa nopeuttamaan.

Idänliikenteen palvelua parantaa huomattavasti uusi Kouvolan varastoterminaali, joka valmistui maaliskuun 2004 alussa. Terminaali palvelee pääasiassa Suomen paperiteollisuuden vientiä rautateitse Venäjälle ja IVY-maihin. Uudessa terminaalissa yhdistyvät auto- ja raide liikenteen kuljetukset. Toiminta-ajatukseen on tarjota asiakkaille kokonaispalvelua tehtaalta määränpöhän.

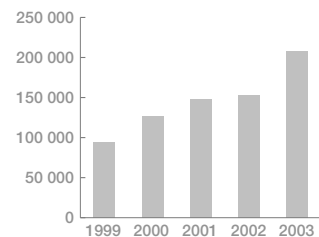

Kaukoidän konttiliikenne
TEU = 20 jalan kontti

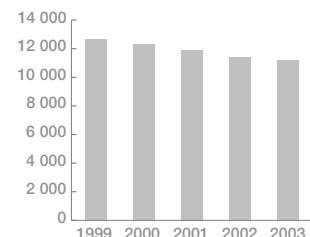
● Tuonti
● Vienti

Yhdistetyt kuljetukset
TEU = 20 jalan kontti

Merikonttien kuljetukset
TEU = 20 jalan kontti

Tavaravaunujen määrä

- Kaukoidän konttiliikenne kasvoi ennätysvauhtia. Suomeen tuotiin konttijunilla kulutustavaraa Koreasta, Japanista ja Kiinasta. Kuvassa konttien käsittelyä Kouvolan logistiikkakeskuksessa.

Ratojen ja

Keskeiset tavoitteet

- Kannattavuuden säilyttäminen liikevaihdon supistuessa
- Asiakslähtöisen toimintatavan kehittäminen
- Ydinosaamisen vahvistaminen ja palvelutarjonnan laajentaminen

Oy VR-Rata Ab on erikoistunut radanpidon suunnittelu-, rakentamis- ja kunnossapitopalveluihin. Sen asiakkaina ovat valtio, kunnat, satamat ja rautatiepalveluja käyttävät yritykset sekä muut radanpidon pääurakoitsijat. VR-Rata tarjoaa kokonaispalvelua, mutta asiakkaan on mahdollista tehdä sopimus myös yksittäisistä palveluista, kuten suunnittelusta tai sen osa-alueesta.

VR-Rata on Suomen johtava radanpidon yritys. Sen suurin asiakas on liikenne- ja viestintäministeriön alainen Ratahallintokeskus, joka vastaa valtion rataverkosta. Valtio on käyttänyt rataverkkoon viime vuosina noin 350 miljoonaa euroa vuodessa. Lisäksi teollisuusyritykset ja muut asiakkaat ovat käyttäneet ratatöihin vuosittain 20–30 miljoonaa euroa. Ratahallintokeskuksen tavoitteena on lisätä kilpailua markkinoilla, mikä on supistanut VR-Radan liikevaihtoa ja markkinaosuutta.

Liikevaihdon kehittyminen ja merkittävimmät työt

Ratojen rakentamisen ja kunnossapidon liikevaihto vuonna 2003 oli 208,9 miljoonaa euroa. Liikevaihto laski edellisestä vuodesta noin 10 %. Ratahallintokeskuksen tilaamien töiden osuus liikevaihdosta oli yli 90 %. Yhtiön markkinaosuus Ratahallintokeskuksen kaikista tilauksista on 50 %. Yhtiön oma tuotanto painottui rautatieteknistä osaamista edellyttäviin töihin. Kertomusvuoden lopussa tilauskanta oli noin 150 miljoonaa euroa.

Suurin vuoden 2003 aikana valmistunut suunnittelutyö oli uuden ratapihan suunnittelu Kaakkoiis-Viroon Venäjän

rajalle. VR-Radan rautatiesuunnittelusta vastaava yksikkö toimi työstä vastanneen konsortion johtavana osapuolena.

Yhtiö voitti Keravan ja Lahden välisen oikoradan päällysrakennusurakan. Rakennustyöt alkavat vuonna 2004 ja valmistuvat vuonna 2006. VR-Radan osuus sisältää kaikki päällysrakennetyöt ja sähköistystyöt sekä lisäksi turvalaitejärjestelmän asennustöitä.

Suurimmat ratatyömaat olivat Savon radan peruskorjauksen jatkuminen Kouvolan ja Pieksämäen välillä sekä päällysrakenteen uusiminen Parikkalan ja Joensuun, Rovaniemen ja Kemijärven, Seinäjoen ja Oulun sekä Ylivieskan ja Iisalmen välisillä rataosuuksilla. Loppuvuonna käynnistyivät lisäksi tukikerroksen puhdistustyöt Tampereen ja Oriveden välillä. Virossa jatkui sepelin puhdistusurakka neljättä vuotta. Siitä vastaa yhtiön VR-Track AS -niminen tytäryhtiö.

VR-Radan sähköasennuskeskus jatkoi junien kulunvalvontajärjestelmän asennustöitä. Vuoden 2003 aikana järjestelmä otettiin käyttöön rataosilla Karjaa–Hanko, Joensuu–Pieksämäki/Siilinjärvi ja Tornio–Kolari.

Kunnossapidossa talvikauden lumityöt jäivät keskimääräistä pienemmiksi, mutta vastaavasti kevään routatilanteesta oli poikkeuksellisen vaikea koko rataverkolla. Routavaurioiden takia varsinkin Etelä-Suomen pääväleille jouduttiin asettamaan liikenne rajoituksia.

Yhtiön omien tuotantoyksiköiden käyttöaste pysyi edellisen vuoden hyvällä tasolla. Kiskokohitsaamo Kaipiaisissa käsitelti noin 25 000 tonnia kiskoa. Vaihde-

tuotannossa Pieksämäellä ja Kaipiaisissa valmistettiin 170 vaihdetta sekä kunnostettiin 85 vaihdetta ja 380 vaihteenkääntölaitetta. Haapamäen kyllästämön kokonaistuotanto oli noin 26 500 kuu-tiota kyllästettyä puutavaraa.

Kannattavuus hyvällä tasolla

Kertomusvuonna VR-Radassa jatkettiin tiukkaa henkilöstöpolitiikkaa kannattavuuden säilyttämiseksi. Yhtiö pystyi sopeutumaan vallitsevaan markkinatilanteeseen ja pitämään henkilöstön määrän oikealla tasolla ennakoivan henkilöstösuunnittelun avulla.

Rataverkon kunto saatiin talvikauden vaikeasta routatilanteesta huolimatta nostetuksi tavoitetasoon, ja näin varmistettiin myös kunnossapidolle asetetun kannattavuustavoitteen saavuttaminen.

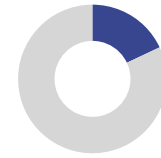
Rakentamisprojektien määrä ja liikevaihto supistuivat, mutta töissä pystyttiin käyttämään tehokkaammin yhtiön omia työntekijöitä ja koneita, jolloin kannattavuus säilyi entisellä tasolla.

Uusi asiakslähtöinen ohjausmalli käyttöön

VR-Radassa valmisteltiin kertomusvuoden aikana uutta, asiakslähtöistä liiketoiminnan ohjausmallia, joka otettiin käyttöön vuoden 2004 alussa. Tavoitteena on ollut yhtiön kilpailukykyyn parantaminen ja tulosvastuun selkeyttäminen.

Toiminnassa pyritään entistä suurempaan joustavuuteen ja resurssien tehokkaaseen käyttöön. Ydinliiketoimintoja eli rakentamista ja kunnossapitoa kehitetään muun muassa tuoteohjausta vahvistamalla ja ottamalla käyttöön

rakentaminen kunnossapito

Ratojen rakentamisen ja kunnossapidon osuus VR:n liikevaihdosta 2003

● Ratojen rakentaminen ja kunnossapito 18 %

resurssienohjausjärjestelmä. Myös tuki-toimintoja tehostetaan.

Asiakastyytyväisyysmittauksien mukaan VR-Radan henkilöstön palvelu-asette on parantunut systemaattisesti viime vuosina. Asiakkaat arvostavat myös henkilöstön kokemusta ja ammattitaitoa.

Kilpailukykyistä palvelua

VR-Radan vahvuuksia ovat tekninen osaaminen ja rautatiejärjestelmän kokonaisuuden hallinta. Tavoitteena on lisätä toimintaa rataympäristön insinöörirakentamisessa eli maarakennus- ja siltoissa.

Yhtiö investoi kertomusvuonna pääasiassa ratatyökoneiden ja laitteiden korvaamiseen 9,7 miljoonaa euroa. Keväällä otettiin käyttöön uusi, tietotekniikaltaan erittäin edistyskellinen radantarkastuslaitteisto. Sen avulla tutkitaan valmistuneiden ratatöiden laatua ja säännöllisin väliajoin myös rataverkon kuntoa. Tulosten perusteella Ratahallintokeskus voi tehdä päätöksiä radan kunnossapidosta ja investoinneista.

VR-Rata osti joulukuussa maarakennusalalla toimivan Vuorenpeikot Oy:n koko osakekannan. Riihimäellä sijaitsevan yhtiön liikevaihto on noin 8 miljoonaa euroa. Edellinen yritysjärjestely tehtiin vuonna 2001, jolloin VR-Rata hankki osake-enemmistön sillanrakennusalalla toimivasta Megasiirto Oy:stä.

Tulevaisuuden näkymät

VR-Rata keskittyy myös tulevaisuudessa liikenteen ehdoilla tehtäviin vaativiin töihin, jotka edellyttävät rautatieteistä osaamista, erikoiskalustoa ja junaturvallisuuden tuntemusta. Lisäksi yhtiö vahvistaa osaamistaan rautatieympäristön insinöörirakentamisessa. Yhtiö tarjoaa sekä rata- että asiantuntijaurakoita myös lähialueille, kuten Baltiaan ja Ruotsiin.

Kilpailu on lisääntymässä myös rataverkon kunnossapidon markkinoilla. VR-Rata parantaa kilpailukykyään kehittämällä toimintatapojaan ja organisaatiotaan entistä joustavampaan ja asiakaslähtöisempään suuntaan.

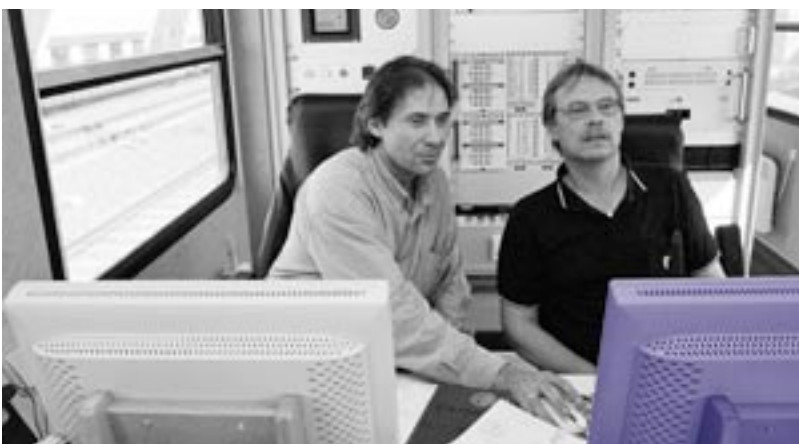
Liikevaihto 2003

● Kunnossapito 40 %
● Rakentaminen 46 %
● Suunnittelu-, materiaali- ja muut palvelut 14 %

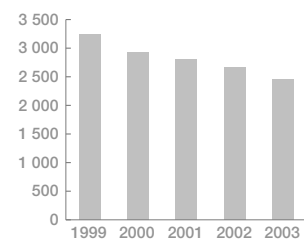

Työtunnit 2003

● Kunnossapito 57 %
● Rakentaminen 31 %
● Suunnittelu-, materiaali- ja muut palvelut 12 %

VR-Rata sai keväällä uuden radantarkastuslaitteiston, jonka toiminta perustuu edistyskelliseen tietotekniikkaan. Yhteenvedot radan kunnosta valmistuvat jo ajan aikana.

Henkilöstön määrä

Auto

Keskeiset tavoitteet

- Liikevaihdon kasvu ja hyvä kannattavuus
- Linja-autoliikenteen sopeuttaminen kysyntään
- Tavaraliikenteen asiakaspohjan laajentaminen

VR-konsernissa autokuljetuksia hoitavat Oy Pohjolan Liikenne Ab:n tytäryhtiöt. Transpoint Oy Ab, sen tytäryhtiö Combitrans Oy sekä Oy Transuotila Ab hoitavat tavaraliikennettä. Oy Transuotila Ab:llä on kolme tytäryhtiötä Baltian maissa. Oy Pohjolan Henkilöliikenne Ab ja sen tytäryhtiö Oy Pohjolan Kaupunkiliikenne Ab hoitavat linja-autoliikennettä.

Pohjolan Liikenne -yhtiöiden vahva asema Suomen maantieliikenteessä säilyi. Transpoint kuuluu kolmen merkittävimmän kappaletavaran kuljetusjärjestelmän joukkoon. Combitrans on maantieliikenteen suurin osa- ja kokokuormaliikenteen välittäjä. Transuotila on kasvattanut etumatkaansa Suomen suurimpana neste-mäisiä polttoaineita kuljettavana yrityk-

senä. Pohjolan Liikenne -yhtiöiden linja-autoliikenne säilytti runsaan 5 %:n asemansa Suomen linja-autoliikenteessä.

Vuonna 2003 yhtiöillä oli 186 omaa ja 750 alihankkijoiden kuorma-autoa, 72 säiliöautoyhdistelmää ja 298 linja-autoa.

Liikevaihto kasvoi

Autoliikenteen liikevaihto kasvoi edellisestä vuodesta 3 % ja oli 201,6 miljoonaa euroa. Liikevaihdosta tavaraliikenteen osuus oli 166,9 miljoonaa euroa eli 83 % ja henkilöliikenteen osuus 34,7 miljoonaa euroa eli 17 %.

Tavaraliikenteen kuljetusmäärät kasvoivat 5 % edellisestä vuodesta ja olivat 8,6 miljoonaa tonnia. Kappaletavara-liikenteessä kasvu oli 4 %, osa- ja koko-

kuormaliikenteessä 2 % sekä säiliöliikenteessä 16 %. Konsernin linja-autot kuljetivat 13,7 miljoonaa matkustajaa, mikä oli 6 % vähemmän kuin edellisellä vuonna.

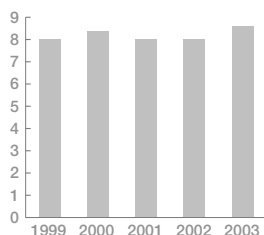
Linja-autoliikenteen tarjontaa supistettiin

Syksyllä 2002 alkanut linja-autoliikenteen matkustajamäärien pieneneminen jatkui koko kertomusvuoden. Pohjolan Henkilöliikenteen pikavuoroliikenteen 10 vuotta kestänyt kasvu kääntyi noin 5 %:n laskuun. Keskeisiä syitä siihen olivat henkilöautojen määrän suuri kasvu ja Kampin linja-autoaseman rakennustyömaa Helsingissä. Matkustajamäärä supistui jonkin verran myös lähi- ja paikallisliikenteessä.

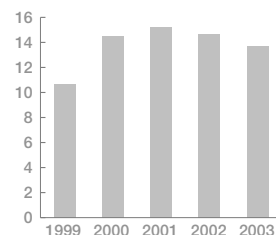

Autoliikenteen osuus VR:n liikevaihdosta 2003

● Autoliikenne 17 %

Kuljetusmäärät autoliikenteessä miljoonaa tonnia

Bussimatkat miljoonaa

liikenne

Linja-autoliikenteessä tavoite oli sopeuttaa tarjonta vastaamaan kysyntää. Tarjonnan vähentämistarve oli noin 10 %. Supistukset jatkuivat vielä vuonna 2004.

Tärkeimmät kehittämistavoitteet liittyivät tuotannosuunnitteluun ja polttoainekulutuksen seurantaan, jotka ovat keskeisiä kustannusten hallinnassa. Tuotannosuunnittelujärjestelmä otettiin käyttöön kertomusvuonna, ja polttoainekulutuksen seurantajärjestelmä on valmis vuoden 2004 alkupuolella.

Uusia kuljetussopimuksia

Transpointin perusliikenne jäi tavoitteista. Sen sijaan yhtiön kansainvälinen liikenne kasvoi 78 % ja oli jo 7 % liikevaihdosta. Muita kasvualueita olivat pakettikuljetukset sekä varasto- ja kuljetushotellipalvelut. Terminaaliverkostoa kehitettiin siten, että Savonlinnan toiminnot siirrettiin lähiterminaalieihin ja Karjaalle alettiin rakentaa uutta terminaalia, joka valmistuu keväällä 2004.

Combitrans solmi useita uusia kuljetussopimuksia, jotka korvasivat kaksi isoa asiakasmenetystä. Yhtiö käynnisti suuren terminaalihankkeen Kouvolassa.

Varastoterminaalissa yhdistyvät auto- ja raideliikenteen kuljetukset. Terminaali on suuruudeltaan 9 700 neliometriä, ja sen rakennuttaa VR Eläkesäätiö.

Asiakaskunnan laajentaminen ja uusien asiakassuhteiden vakiinnuttaminen ovat Transuotilan keskeisiä tavoitteita. Konsernin nestemäisten polttoaineiden kuljetukset kasvoivat erityisesti uusien sopimusten ansiosta. Kylmä talvi ja Lähi-idän sodanuhka ruuhkauttivat alkuvuoden toimituksia, ja yhtiö toimi suorituskykynsä ääri rajoilla.

Tavaraliikenteen asiakastytyvyys- ja tutkimukset osoittivat kokonaistyytyväisyyden parantuneen hieman.

Tulevaisuuden näkymät

Pohjolan Henkilöliikenteen matkustajamäärissä ei ole alkaneena vuotena odotettavissa käännettä parempaan. Keskeinen tavoite on edelleen vuorojen määrän sopeuttaminen supistuneeseen kysyntään. Pohjolan Kaupunkiliikenteen liikevaihto pienenee noin 40 % pääkaupunkiseudun ja Turun sopimusliikenteessä, koska yhtiö ei ole saanut uusia sopimuksia vuonna 2004 päättyvien tilalle.

Kappaletavaraliikenteessä Transpointin keskeiset tavoitteet ovat perusliiketoiminnan myynnin ja tuotannon tehostaminen. Osa- ja kokokuormakuljetuksia hoitavan Combitransin haasteina ovat uuden, mittavan kuljetussuunnittelu- ja laskutusjärjestelmän käyttöönotto ja Kouvolan varastotoiminnan käynnistäminen. Transuotilan tavoitteena on sopeutua säiliöliikenteen asiakaskunnassa tapahtuviin muutoksiin.

Transpointin kansainvälinen liikenne kasvoi vuonna 2003. Muita kasvualueita olivat pakettikuljetukset sekä varasto- ja kuljetushotellipalvelut.

Catering- ja ravintolatoiminta

Keskeiset tavoitteet

- Taloudellisen tuloksen parantaminen
- Asiakastytyväisyyden nostaminen
- Henkilökunnan ammattitaidon kehittäminen

Avecra Oy harjoittaa catering- ja ravintolatoimintaa kaukoliikenteen junissa ja rautatieasemilla. Avecran palveluita on päivittäin noin 130 junassa ja yhteensä 20 palvelupisteessä kahdeksalla rautatieasemalla.

Junissa A-Cateringillä on sekä ravintolavaunutoimintaa että kärrymyyn- tiä. Viime vuosina kärrymyynnin osuus on kasvanut. Ravintolatoimessa Avecra kilpailee erityisesti Helsingissä keskustan muiden ravintolayrittäjien kanssa. Asiakaspai- kat alalla ovat lisääntyneet kysyntää nopeammin.

Liikevaihdon ja myynnin kehittyminen

Catering- ja ravintolatoiminnan liikevaihto oli 26,4 miljoonaa euroa vuonna 2003, mikä on 5 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. A-Cateringin ravintolamyyn- ti junissa pieneni 2 %, mihin vaikutti muun muassa kärrymyynnin yleistyminen.

Ravintoloiden myynti laski 7 %, koska vuoden 2002 aikana myytiin pois kannattamattomia ravintolayksiköitä. Ravintoloiden vertailukelpoinen myynti kasvoi noin prosenttiin.

Huomiota kannattavuuteen

Tehostettu kulujen seuranta jatkui kertomusvuonna. Junissa kiinnitettiin huomiota erityisesti hävikin seuraamiseen ja vähentämiseen. Yhtiön materiaalihallin-

non kehittäminen jatkui. Helsingin rautatieaseman varasto- ja ostotoiminnot organisoitiin uudelleen samalla tavalla kuin vastaavat toiminnot Helsingin Ilmalan varikolla edellisenä vuonna.

Pitkät päiväpikajunat ovat perinteisesti olleet ravintolatoiminnalle kannattavia. Niiden tuotevalikoimaa kehitettiin. Lämpimien ruoka-annosten laatua ja säilyvyyttä parannettiin, ja kioskituotteiden valikoimaa laajennettiin asiakkaiden toivomusten mukaisesti.

Asiakkaat tyytyväisiä henkilöstöön

Avecran asiakastytyväisyyttä mitataan oman asiakaspalauttejärjestelmän lisäksi Mystery Shopper -palvelututkimuksilla. Niissä tutkijat asioivat eri pisteissä ja arvioivat palvelun laatua. Tutkimusten mukaan eniten oli parantunut tilojen siisteys ja viihtyisyys. Asiakaspalautteissa Avecra sai kiitosta henkilökunnan ystävällisyydestä ja ammattitaidosta.

Helsingin rautatieaseman kaikki toimipisteet on uusittu kolmen viime vuoden aikana. Joulukuussa rautatieaseman uudistettuun länsisiipeen avattiin uusi Ooster olut- ja viinihuone. Sen esikuvana ovat olleet amsterdamilaiset perinteiset kahvila-ravintolat. Oosterista tuli lyhyessä ajassa junamatkustajien ja Helsingin keskustassa asioivien suosima pistäytymispaikka. Asiakkaat kiittävät

etenkin ravintolan ilmapiiriä, palvelua ja tuotevalikoimaa.

Valmennusta myyntityöhön

Koko yhtiön henkilökunnalle järjestettiin asiakaspalvelu- ja myyntikoulutusta. Sen tavoitteena oli valmentaa henkilöstöä arkipäivän myyntitilanteisiin, parantaa asiakastytyväisyyttä ja auttaa pääsemään myyntitavoitteisiin.

Suurin osa Avecran esimiehistä suoritti Haaga Instituutin johtamisen erikoisammattitutkinnon, joka antaa valmiuksia esimiestyöskentelyyn.

Tulevaisuuden näkymät

Ravintolaelinkeinon kilpailutilanne kiristyy entisestään, mikä edellyttää palvelun ja tuotteiden laadun jatkuvaa kehittämistä. Juomien kysynnän anniskelupaikoissa ennakoidaan laskevan yhä muun muassa Viron EU-jäsenyyden ja alkoholiveron alentamisen myötä.

Helsingin rautatieaseman ravintolatoiminta on terveellä pohjalla, ja tuottavuutta parannetaan edelleen. Pasilan aseman Nelmannista on kehittynyt lähiseudun suosituin lounasravintola. Nelmannin tilat uusitaan vuonna 2004, ja samalla lisätään asiakaspaikkoja.

Junissa Avecran painopistealueita ovat kustannusten seuranta ja henkilökohtaisen myyntityön kehittäminen.

Catering- ja ravintolatoiminnan osuus VR:n liikevaihdosta 2003

- Catering- ja ravintolatoiminta 2 %

Liikevaihto 2003

- Ravintolat junissa 56 %
- Ravintolat asemilla 44 %

Henkilöstö 2003

- Ravintolat junissa 72 %
- Ravintolat asemilla 28 %

➤ Helsingin rautatieasemalla avattiin loppuvuonna uusi ravintola nimeltään Ooster. Se on saanut vaikutteita Amsterdamin perinteisistä kahvila-ravintoloista.

Turvallisuus

Keskeiset tavoitteet

- Vakavien onnettomuuksien välttäminen
- Turvallisuusjohtamisen kehittäminen
- Uuteen radioverkkoon siirtyminen

Turvallisuus on VR:n perusarvo. VR:n tavoite on olla turvallinen ja luotettava matkustajien ja tavarankuljettajien. Turvallisuusohjelmassa määritellään VR:n turvallisuustyön tavoitteet ja kehityshankkeet. Työhön liittyvät periaatteet, organisointi ja vastuut on kirjattu turvallisuuspolitiikkaan, joka kattaa turvallisuuden kaikki osa-alueet.

Junaliikenteessä ei vakavia onnettomuuksia

Vuonna 2003 turvallisuustyö saavutti päätavoitteensa: junaliikenteessä ei sattunut yhteen törmäyksiä eikä muitakaan sellaisia onnettomuuksia, jotka olisivat johtaneet matkustajien tai henkilökunnan kuolemaan tai vakavaan loukkaantumiseen.

Kertomusvuoden vakavimmat onnettomuudet sattuvat tavaraliikenteessä, jossa tapahtui seitsemän suistumisvahinkoa. Niistä ei kuitenkaan aiheutunut henkilövahinkoja eikä myöskään vahinkoa ympäristölle. Pendolino-juna suistui heinäkuussa Karjaalla viiallisen vaihteen takia. Matkustajilla ei ollut vaaraa, koska junan nopeus oli hiljainen.

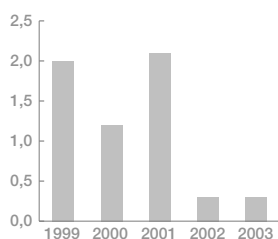
Kokonaisuutena junaliikenteen turvallisuuskehitys on ollut myönteinen viime vuosina. Vanhan pikajunakaluston varustaminen ovien lukitusjärjestelmällä on parantanut matkustajaturvallisuutta liikkuvassa junassa.

Teknisten valvontalaitteiden kuten kuumakäynti-ilmaisimien käyttö on lisääntynyt. Ne valvovat pyörien laakereiden lämpötilaa ja ovat estäneet akselin kat-

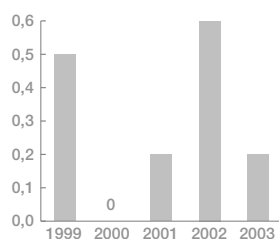
keamisia ja niistä mahdollisesti johtuvia suistumisia.

Tasoristeysonnettomuuksien määrä tieliikenteessä sen sijaan on pysynyt korkeana, ja kertomusvuonna se kasvoi merkittävästi. Kaikkiaan tasoristeyksissä sattui 52 onnettomuutta, kun niitä edellisenä vuonna oli 42. Tasoristeyksissä kuoli 6 ja loukkaantui 23 henkilöä. Edellisenä vuonna kuolleita oli 4 ja loukkaantuneita 9.

Tehokkain keino tasoristeysonnettomuuksien vähentämiseksi on tasoristeyksien poistaminen kokonaan. Liikenneturvallisuuden parantaminen edellyttää riittävää rahoitusta liikenne- ja viestintäministeriön tasoristeysohjelmalle, jonka tavoitteena on poistaa 1 100 tasoristeystä vuoteen 2015 mennessä.

Kuolleet ja vakavasti loukkaantuneet matkustajat miljardia henkilökilometriä kohti

Törmäykset junaliikenteessä 10 miljoonaa junakilometriä kohti

Ammattitaito avainasemassa

Turvallisuustyön painopiste on siirtymässä suurista investoinneista turvallisuusjohtamiseen ja käytännön työtehtäviin. Vuonna 2003 voimaan astunut rautatielaki edellyttää rautatieyrittäjiltä turvallisuuden hallintajärjestelmää, joka VR:llä on ollut jo vuodesta 1999 alkaen. Kertomusvuonna järjestelmän dokumentit uusittiin sekä VR Osakeyhtiössä että Oy VR-Rata Ab:ssä. Auditoinneissa ja johdon katselmuksissa arvioitiin VR:n turvallisuustyötä.

Asiantuntijoille ja esimiehille suunniteltu riskien arviointikoulutus jatkui, ja riskien arviointia koskeva ohjeistus uusittiin. Sisäisen valvonnan painopiste oli edelleen liikenneviestintään liittyvässä käyttäytymisessä sekä oikeiden vaihtotapojen varmistamisessa.

Kehittyvästä turvatekniikasta huolimatta henkilökunnan huolellisuus ja ammattitaito ovat ratkaisevia turvallisuuden varmistamisessa. Kertomusvuoden aikana useat VR:n työntekijät saivat palkinnon valppaudesta, joka oli estänyt vaara- tai uhkatilanteen.

Henkilöstön kouluttaminen turvallisuusasioissa on jatkuvaa. Turvallisuusteemat ovat tärkeä osa kaikkien rautatieammattien peruskoulutusta. Vuonna 2003 alkoi liikenteenohjaajien uuden koulutusjärjestelmän valmistelu. Uudistuksen taustalla ovat liikenteenohjausjärjestelmän kehittyminen ja uuden henkilöstön tarve.

Peruskoulutuksen lisäksi koko liikennehenkilöstö saa kertauskoulutusta ammattitaidon ylläpitämiseksi. Tärkeimmille ammattiryhmille annetaan valmennusta junaturvallisuudesta kerran vuodessa.

Uuden radioverkon rakentaminen jatkuu

Vuonna 2002 alkaneen GSM-R-radioverkon rakentaminen jatkui. VR osallistui järjestelmän määrittelytyöhön ja valmistautui sen koekäyttöön, joka alkaa Pieksämäen ja lisalmen välillä vuonna 2004.

Uusi, eurooppalaiseen standardiin perustuva radiojärjestelmä vähentää häiriöitä rautateiden viestiyhteyksissä ja nopeuttaa yhteydenpitoa liikenteenohjauksen ja veturinkuljettajan välillä. VR:n tehtävänä on varustaa liikkuva kalusto uusilla radiolaitteilla. VR-konserniin kuuluva Corenet Oy on hankkeen rakennuttajakonsultti. Koko hankkeesta vastaa Ratahallintokeskus.

Junien automaattinen kulunvalvontajärjestelmä laajeni. Kertomusvuoden aikana järjestelmä asennettiin kaikkiaan noin 500 kilometrin matkalle. Kulunvalvonnan piiriin tulivat muun muassa välit Pieksämäki-Joensuu ja Tornio-Kolari.

Kulunvalvontajärjestelmä kattaa koko rataverkosta noin 3 200 kilometriä ja junaliikenteestä yli 80 %. Järjestelmä valvoo junan nopeutta ja tarvittaessa pysäyttää junan, jos kuljettaja ei huomaisi tehdä sitä. Kulunvalvonnan rakentamisesta vastaa Ratahallintokeskus ja asentamisesta rataverkolle Oy VR-Rata Ab. VR on jo varustanut junakalustonsa ja ratatyökoneensa kulunvalvontalaitteilla.

Tulevaisuuden näkymät

Henkilökunnan ammattitaidon kehittäminen ja ylläpitäminen ovat edelleen turvallisuustyön painopisteitä. Suuri osa liikennehenkilöstöstä tulee eläkeikään lähivuosina. Muun muassa uusien veturinkuljettajien ja liikenteenohjaajien kouluttaminen ja perehdyttäminen ovat merkittävä haaste myös turvallisuuden kannalta.

Turvallisuuden kokonaishallinnan ja turvallisuusjohtamisen merkitys kasvaa, mikä merkitsee koulutuksen lisäämistä esimies- ja johtotasolla. Turvalliset ja oikeat työtavat edellyttävät opetuksen ja ohjauksen lisäksi tehokasta valvontaa.

Rataverkolle tulee lisää teknisiä valvontalaitteita kuten kuumakäynti-ilmäsimia varmistamaan junien turvallista kulkua. Kulunvalvonta laajenee ja kattaa kaikki henkilöliikenteen rataosat vuonna 2006. Koko rataverkko on uuden GSM-R-radioverkon piirissä vuonna 2007.

Kehittyvästä turvatekniikasta huolimatta henkilökunnan ammattitaito on yhä ratkaisevaa turvallisuustyössä. VR:n liikennehenkilöstö saa säännöllistä kertauskoulutusta junaturvallisuudesta.

Henkilöstö

Keskeiset tavoitteet

- Henkilöstösuunnittelun ja rekrytoinnin kehittäminen
- Osaamisen johtamisen kehittäminen
- Työyhteisöjen ja esimiestoiminnan tukeminen

VR-konsernin henkilöstöjohtaminen perustuu vuonna 2001 uudistettuun henkilöstöstrategiaan, joka nivoutuu yhteen VR:n arvojen ja liiketoimintastrategioiden kanssa. VR:llä on käynnissä laajoja kehittämishankkeita, joiden avulla vaurudutaan tulevaisuuden haasteisiin kuten henkilöstön merkittävään poistumaan lähivuosina.

Henkilöstön määrä

VR-konsernin henkilöstön määrä oli vuonna 2003 keskimäärin 13 720, mikä on 5 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. Henkilöstön keski-ikä oli 46 vuotta.

Suurin osa henkilöstöstä eli noin 8 380 työskenteli junaliikenteen tehtävissä VR Osakeyhtiön palveluksessa. Oy VR-Rata Ab:ssä radan rakentamisen ja kunnossapidon tehtävissä työskenteli noin 2 460 henkilöä.

Autoliikenteessä Pohjolan Liikenne-konsernissa työskenteli 1 960, catering- ja ravintolatoiminnassa Avekra Oy:ssä 380, ICT-palveluissa Corenet Oy:ssä 210 sekä lähinnä hallinnollisissa tehtävissä konsernin emoyhtiössä VR-Yhtymä Oy:ssä 280 henkilöä.

Ennakoivaa henkilöstösuunnittelua

VR-konsernin ulkopuolisissa rekrytoinneissa noudatettiin vuonna 2003 aiempien vuosien tapaan tiukkaa linjaa. Valtaosa rekrytoinneista toteutettiin sisäisesti. Eniten ulkopuolisia henkilöitä palkattiin veturinkuljettajan ja konduktöörin tehtäviin.

Henkilöstön määrä pyrittiin pitämään oikealla tasolla ennakoivan henkilöstösuunnittelun avulla. Samalla konsernissa valmistauduttiin ulkopuolisten rekrytointien hallittuun kasvuun vuodesta 2006 alkaen, kun suuri osa henkilöstöstä alkaa tulla eläkeikään.

Henkilöstötietojärjestelmien keskeisinä kehittämiskohteina olivat toiminnanohjaukseen tarvittavat resurssienhallintajärjestelmät sekä rekrytointijärjestelmä. Myös koulutusten suunnitteluun ja hallintaan tarkoitettua järjestelmää kehitettiin edelleen.

Henkilöstön hyvinvoinnin yhteyttä henkilöstö-, talous- ja tuotantolukuihin tutkittiin Työsuojelurahaston tuella Terveystili-nimisessä hankkeessa. Sen tuloksena saatiin raportointimalli, jota hyödynnetään laajemmin VR-konsernissa.

Muun muassa VR-Radan alueellisissa Ratakunto-projekteissa etsittiin keinoja henkilöstön hyvinvoinnin ja jaksamisen tukemiseen. Työpaikoilla siirryttiin järjestelmälliseen työperäisten riskien ja tapaturmien arviointiin, ja esimiehet sekä työsuojelu- ja työterveyshenkilöstö saivat valmennusta arviointien toteuttamiseen.

Osaamista liiketoiminnan tarpeisiin

Asiakassuhteiden kehittäminen, sähköisen liiketoiminnan kasvu ja muu tekninen kehitys sekä kilpailun kiristyminen edellyttävät VR:ltä oikeanlaista osaamista. Ammattitaidon säilymisestä ja kehittymisestä on pidettävä huolta myös henkilöstörakenteen muutoksessa.

VR-konsernin osaamistarpeita määriteltiin liiketoiminnan tavoitteiden pohjalta, ja pilottihankkeissa edettiin henkilökohtaisiin osaamisarviointeihin. Tavoitteena on luoda VR:lle toimivat käytännöt, jotka tukevat systemaattista osaamisen kehittämistä.

VR Koulutuskeskus täytti kertomusvuonna 90 vuotta. Rautatieliikenteen perustehtäviin koulutettiin veturinkuljettajia, konduktöörejä, ratapihatyöntekijöitä sekä radanrakentamisen ja kunnossapidon ammattilaisia.

Peruskoulutuksen lisäksi eri henkilöstöryhmille järjestettiin ammatillista täydennyskoulutusta. Esimerkiksi varikkojen asentajilla oli mahdollisuus laajentaa pätevyyttään sähköalan peruskoulutuksessa. Liikennetehtävissä toimivat saivat kertauskoulutusta junaturvallisuudesta.

Esimiesryhmille tarjottiin työnohjausta eri puolilla Suomea. Kielten opiskelu laajeni huomattavasti kertomusvuonna.

Huomiota esimiestoimintaan

VR-konsernissa tehtiin syksyllä 2003 koko henkilöstön kattava henkilöstötutkimus. Sen tulokset olivat parantuneet kaikilla tutkituilla osa-alueilla kolme vuotta sitten toteutettuun tutkimukseen verrattuna.

Henkilöstöstrategian mukaisia kehittämisaikavälisiä tavoitteita ovat olleet erityisesti työyhteisön tavoitteellisuus, esimiestoiminta ja kehityskeskustelujen kattavuus. Myönteinen tulos oli lisäksi, että henkilöstö pitää omaa työkykyään yleisesti riittävänä.

Hyvän tason saavuttaminen kaikilla henkilöstötyytyväisyyden alueilla edellyttää kuitenkin suunnitelmallisen kehittämistyön jatkamista. Tärkeitä alueita ovat edelleen työyhteisöjen tavoitteellisuus ja esimiestoiminta. Kehityskeskustelujen piirissä on jo suurin osa henkilöstöstä. Haasteena on keskustelujen vakiinnuttaminen säännölliseksi toimintatavaksi ja niiden vaikuttavuuden parantaminen.

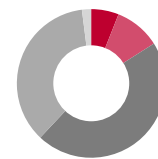
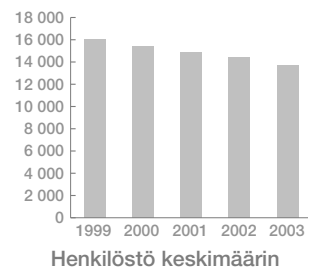
Kertomusvuonna VR:n työpaikoilla käytiin laajasti keskustelua konsernin uusista arvoista. Muun muassa henkilöstötutkimuksesta saadun palautteen mukaan arvot tunnetaan jo varsin hyvin, ja henkilöstö myös kokee niiden toteutuvan käytännössä. Eniten haasteita on "Yhdessä menestyminen" -arvoon liittyvissä asioissa, kuten yhteistyön ja vuorovaikutuksen toimivuudessa.

Tulevaisuuden näkymät

Henkilöstötutkimuksen tulosten käsittely ja hyödyntäminen jatkuvat vuonna 2004. Tavoitteena on, että työpaikoilla sovitaan yhteisistä kehittämistoimenpiteistä ja että niiden toteutumista seurataan yhdessä.

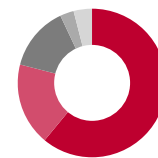
Henkilöstö otetaan entistä enemmän mukaan suunnittelemaan ja arvioimaan toimintaa. Työpaikoilla tarvitaan uusia yhteistyön keinoja, jotta tiedonkulku ja henkilöstön osallistumismahdollisuudet paranevat. Muutosten läpiviemiseksi tarvitaan myös esimiesvalmennusta.

VR Osakeyhtiön ja VR-Radan organisaatorakenteet muuttuivat vuoden 2004 alussa. Haasteena on uusien toimintamallien hiominen sujuviksi ja tehokkaiksi käytännöiksi.

Henkilöstön ikärakenne 2003

● -29 v.	6 %
● 30-39	10 %
● 40-49	46 %
● 50-59	36 %
● 60-	2 %

Henkilöstö toimialoittain 2003

● Rautatieliikenne	61 %
● Ratojen rakentaminen ja kunnossapito	18 %
● Autoliikenne	14 %
● Catering- ja ravintola-toiminta	3 %
● Muut	4 %

Koko kunnossapidon henkilöstö osallistui asiakaspalvelukoulutukseen. Ryhmissä pohdittiin oman työn merkitystä asiakastytyväisyyden parantamisessa.

Ympäristö

Keskeiset tavoitteet

- Energiatohokkuuden parantaminen
- Ympäristökuormituksen vähentäminen
- VR:n hyvän ympäristöimagon vahvistaminen

VR:n ympäristöstrategian tavoitteena on edistää liikenteen ja yhdyskuntarakenteen kestävä kehitystä. Päämääränä on vahvistaa yleistä mielikuvaa ympäristöystävällisistä kuljetuksista ja niihin liittyvistä palveluista. Toiminnasta aiheutuvia haittoja ja päästöjä vähennetään käyttämällä energiaa, materiaaleja ja kemikaaleja tehokkaasti.

VR:n ympäristötyön avulla halutaan perinteisen ympäristönsuojelun ohella tukea ja parantaa liiketoiminnan kilpailukykyä. VR:n ekotehokkuus lisää liikennepalveluiden arvoa asiakkaalle. Kun rautatieliikenteen houkuttelevuus ja markkinaosuus kasvavat, koko liikennejärjestelmän ekotehokkuus parane.

Ympäristöpolitiikka osa johtamista

VR-konsernin yhtiöt noudattavat yhteistä ympäristöpolitiikkaa ja laativat sen pohjalta omat ympäristöohjelmansa. Ympäristöpolitiikka ja sen toteuttaminen ovat osa VR-konsernin johtamisjärjestelmää.

VR tuottaa ympäristöystävällisiä, turvallisia sekä laadullisesti korkeatasoisia palveluja ja sitoutuu ympäristötoimintansa jatkuvaan parantamiseen. Henkilöstö koulutetaan ottamaan ympäristötekijät huomioon työssään. VR tiedottaa sidosryhmille ympäristötoiminnastaan ja varmistaa, että alihankkijat ja sopimus-kumppanit tuntevat konsernin ympäristöperiaatteet.

Kemikaalien käyttö tehostui

Vuonna 2003 sähköliikenteen osuus

kaikesta junaliikenteestä oli 78 %, kun se oli vuotta aikaisemmin 77 %. Polttonesteitä kulutettiin 101 miljoonaa litraa, joista 51 % junaliikenteessä. Energiankulutusta vähennettiin uuden kaluston ja taloudellisen ajotavan koulutuksen avulla.

Kunnossapidon käyttämät kemikaalit koottiin eri toimipisteiden yhteiseen rekisteriin. Kemikaalinimikkeiden lukumäärää vähennettiin noin 40 %. Puun kyllästämiseen käytettiin 1 950 tonnia kreosoottiliijyä. Kreosootin vuosikulutus kasvoi 7 %, mutta sen käyttö kyllästettyä puumäärää kohti tehostui.

Konserniyhtiöiden yhteistyö jätehuollossa laajeni. Hyvinkään konepajalla otettiin käyttöön suljetulla vesikierrolla varustettu telinpesukone.

Pilaantuneen maaperän tutkimiseen ja kunnostamiseen käytettiin yhteensä 1,5 miljoonaa euroa. Tärkeimmät kohteet olivat Seinäjoen ja Riihimäen ratapihat sekä Pasilan ja Turun konepaja-alueet.

Vuonna 2003 vaarallisten aineiden kuljetuksissa sattui 16 vuotoa, kun niitä oli edellisessä vuonna 12. Riihimäellä satunutta vahinkoa lukuun ottamatta vuodot olivat niin pieniä, että maaperän puhdistustyöt tai muut suojelutoimenpiteet eivät olleet tarpeen.

Oy VR-Rata Ab:n Etelä-Suomen ja Pohjois-Suomen ratakeskuksille ja sähkökunnossapitokeskukselle myönnettiin ISO 14001 -ympäristösertifikaatit. VR-konsernissa on ympäristösertifikaatti yhteensä 13 yksiköllä. Henkilöstöstä 65 % työskentelee yksiköissä, joiden ympäristöjärjestelmä on sertifioitu.

Sidosryhmien mielikuvia rautatieliikenteen ympäristöasioista kartoitettiin VR Cargon asiakastytyväisyystutkimuksella ja Riihimäki-Hämeenlinna-rataosan asukaskyselyllä. Haastatelluista tavara-liikenteen asiakkaista 84 % piti rautatiekuljetuksia ympäristöystävällisinä. Parannusta edelliseen tutkimukseen oli 5 %-yksikköä. Asukaskyselyyn vastanneita häiritsi eniten tavaraliikenteen melu.

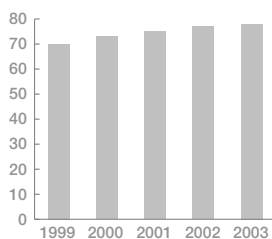
Vuosien 2002 ja 2003 ympäristötyötä on kuvattu yksityiskohtaisemmin VR-konsernin ympäristöraportissa 2003.

Tulevaisuuden näkymät

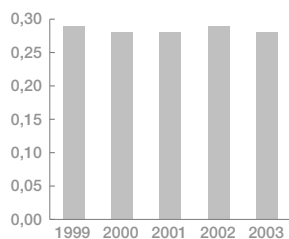
VR:n tavoitteena on nostaa sähkövetoisen liikenteen osuutta niin, että se ylittää 78 % vuonna 2006, kun liikenne on aloitettu uudella Kerava-Lahti-oikoradalla. Sähköliikenteen osuus kasvaa myös Oulu-Rovaniemi-välin sähköistämisen ja Tikkurila-Kerava-kaupunkiradan valmistamisen myötä.

Etenkin melua ja dieselpäästöjä koskevat ympäristösäädökset tiukentuvat. Rautatieliikenteen melua VR vähentää uusimalla kalustoa ja sorvaamalla pyöriä. Haittoja vähennetään myös työtapoja ja tekniikkaa kehittämällä.

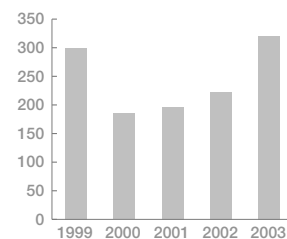
Ympäristönäkökohdat otetaan huomioon uuden kaluston suunnittelussa ja hankinnassa. Kaluston ympäristövaikutuksia tarkastellaan elinkaariajattelun mukaisesti raaka-aineiden valmistuksesta käytöstä poistetun kaluston romutukseen asti. Henkilöstön ympäristökoulutusta jatketaan ja ympäristöasioiden ohjeistusta laajennetaan.

Sähköliikenteen osuus junakilometreistä %

Rautatieliikenteen energiankulutus suoritetta kohti MJ/(tonnikilometri + henkilökilometri)

Rautatieliikenteen hiilidioksidipäästöt 1 000 tonnia

Tilinpäätös

32	Hallituksen toimintakertomus
38	Konsernin tuloslaskelma
39	Konsernin tase
40	Konsernin rahoituslaskelma
41	Emoyhtiön tuloslaskelma
42	Emoyhtiön tase

43	Emoyhtiön rahoituslaskelma
44	Tilinpäätöksen liitetiedot
56	Hallituksen esitys voittovarojen käytöstä
56	Tilintarkastuskertomus
57	Hallintoneuvoston lausunto

Hallituksen toimintakertomus

Markkinatilanne ja toimintaympäristö

Yleiset talousennusteet Suomessa vuodelle 2003 olivat epävarmat, ja teollisuustuotannon sekä viennin kasvunäkymiä pidettiin laimeina. Talousennusteita varjostivat odotettavissa olleen Lähi-idän konfliktin heijastusvaikutukset Suomen kansantalouteen.

Ennakkotiedon mukaan teollisuustuotannon volyyymi-indeksi ilman sähköteknisten tuotteiden valmistusta kasvoi 1,7 % vuonna 2003. Puu- ja paperiteollisuuden indeksiluku kasvoi 2,0 %. Kemianteollisuuden indeksi kasvoi 2,0 %, ja metalliteollisuuden indeksi pieneni 2,4 %. Näillä teollisuudenalojen tuotannon määrillä on ratkaiseva merkitys VR:n tavaraliikenteeseen.

VR:n tavaraliikenteen tonnimääristä noin 40 % on Venäjän rajan ylittävää liikennettä. Tämän liikenteen määrä ei täysin seuraa kotimaista suhdannekehitystä, vaan siihen vaikuttavat myös Venäjän omat kauppapoliittiset toimet, kuten satama- ja tariffipolitiikka. Erityisesti Suomen kautta kolmansiin maihin suuntautuvan transitoliikenteen määrään vaikuttavat Suomesta riippumattomat tekijät, eikä transitoliikenteen määriä voida luotettavasti ennakoita.

Yleisestä suhdannekuvasta ja ennakkoodotuksista poiketen tavaraliikenteen kasvu vuonna 2003 painottui kuitenkin alkuvuoteen, jolloin mm. metsäteollisuuden kuljetukset, mukaan lukien puun tuonti Venäjältä, olivat korkealla tasolla. Talven vaikeasta jäätilanteesta johtuen myös merikuljetuksia siirtyi jonkin verran kiskoille.

Loppuvuoden kuukausina kokonaisliikennemäärä kääntyi laskuun edellisvuoden verrattuna, mutta alkuvuoden kasvusta johtuen koko vuoden liikennemäärä oli kuitenkin selvästi edellisvuotta suurempi.

Henkilöliikenteen toimintaympäristöön

ja kysyntään yleisellä suhdannetilanteella ei ole niin selkeää vaikutusta kuin tavaraliikenteessä. Henkilöliikenteeseen vaikutti vuoden alkupuolelta lähtien kotimaan lentoliikenteen tarjonnan ja hinnoittelun merkittävä muutos lentoyhtiöiden hintakilpailun vuoksi. Tämä näkyi junaliikenteessä pääkaupungin ja pohjoisen Suomen välisillä reiteillä, joilla junien matkustajamäärä väheni selvästi. Kokonaisuutena ottaen rautatieliikenteen arvioidaan kuitenkin kasvattaneen hieman markkinaosuuttaan joukkoliikenteessä.

Henkilöliikenteen kasvuun vaikuttaa edelleen se, ettei rataverkon perusratavaranusohjelma ole edennyt niin, että se sallisi sellaisia nopeuksia, jotka junakaluston puolesta olisivat mahdollisia. Sekä kotimaisten että ulkomaisten selvitysten ja kokemusten perusteella nopeat aikataulut ovat tärkein kaukojunien kysyntään vaikuttava tekijä.

Konsernin liikevaihto, tulos ja rahoitusasema

Konsernin liikevaihto oli 1 160,5 miljoonaa euroa. Edellisen vuoden liikevaihto oli 1 139,9 miljoonaa euroa. Liikevaihto kasvoi sekä henkilö- että tavaraliikenteessä. Valtion radanpitoon myytyjen töiden liikevaihto laski. Konsernin henkilökulut laskevat edellisvuodesta, mutta materiaalikulut, poistot ja liiketoiminnan muut kulut kasvoivat. Kokonaisuutena liiketoiminnan kulut pienenevät edellisvuodesta.

Liikevoitto oli 53,0 miljoonaa euroa (26,8 M€) ja tilikauden voitto 41,3 miljoonaa euroa (21,7 M€). VR Osakeyhtiön liikevoitto oli 21,3 miljoonaa euroa (-1,7 M€) ja Oy VR-Rata Ab:n liikevoitto 12,8 miljoonaa euroa (12,5 M€). Liitetietojen kohdassa 6 on esitetty myös muiden merkittävempien konserniyhtiöiden liikevoitot.

Konsernin rahoitusasema säilyi koko tilikauden hyvänä. Rahoitustuottoja kertyi

8,3 miljoonaa euroa (10,6 M€). Pitkäaikais- ta lainaa konsernin ulkopuolelta ei otettu.

Rautatieliikenteen määrät

VR-konsernissa rautatieliikennettä hoitaa VR Osakeyhtiö, jossa tavaraliikenne hoidetaan nimikkeellä VR Cargo ja henkilöliikenne nimikkeellä VR Henkilöliikenne.

VR Cargon kuljetusmäärä kasvoi 4,4 % ja oli 43,5 miljoonaa tonnia. Tästä kotimaan liikenteen osuus oli 25 miljoonaa tonnia ja kansainvälisen liikenteen osuus 18,5 miljoonaa tonnia. Kotimaan liikenne lisääntyi 1,2 % ja kansainvälinen liikenne 9,1 %. Kansainvälisellä liikenteellä tarkoitetaan sellaista liikennettä, joka kulkee rajan yli junalla. Tästä valtaosa on Suomen ja Venäjän välistä liikennettä tai transitoliikennettä Suomen kautta kolmansiin maihin.

Kotimaan liikenteessä suurimman tavararyhmän eli metsäteollisuuden kuljetukset lisääntyivät vajaat 2 %. Metalliteollisuuden kuljetusmäärä laski vajaan prosentin, ja kemianteollisuuden kuljetusmäärä pysyi edellisvuoden tasolla. Metalliteollisuuden kuljetukset ovat metsäteollisuuden jälkeen seuraavaksi suurimmat tavararyhmät.

Suomen ja Venäjän välinen liikenne, jonka tonnimäärä oli 14,4 miljoonaa tonnia, kasvoi 13,8 %. Yli puolet tästä liikenteestä oli raakapuun tuontia, runsas neljännes kemianteollisuuden tuotteita ja loput lähes kokonaan metalliteollisuuden tuotteita. Suhteellisesti eniten lisääntyivät kemian- ja metalliteollisuuden kuljetukset. Metsäteollisuuden kuljetukset lisääntyivät runsaat 3 %. Suomen ja Venäjän väliseksi liikenteeksi luetaan tässä myös Kaukoidän (lähinnä Korea, Japani ja Kiina) ja Suomen välinen liikenne, joka on pääasiassa konttiliikennettä. Tämä liikenne kasvoi 93 % ja oli yhteensä 100 324 TEU (1 TEU = 20 jalan kontti).

Transitoliikenne Suomen kautta kolmansiin maihin oli 3,2 miljoonaa tonnia. Suurimmalta osaltaan tämä liikenne on Venäjän teollisuusraaka-aineiden vientiä Länsi-Eurooppaan. Liikennemäärä väheni vajaat 8 %. Transitoliikenteestä 84 % oli kemianteollisuuden tuotteita, pääasiassa öljytuotteiden ja lannoitteiden kuljetuksia Venäjältä läntiseen Eurooppaan. Nämä kuljetukset vähenivät 12 %. Metalliteollisuuden tuotteiden kuljetukset, joiden osuus oli 12 % tästä liikenteestä, lisääntyivät 40 %.

Junakuljetukset Suomen ja läntisten Euroopan maiden välillä lisääntyivät noin 7 % yhteen miljoonaan tonniin. Näistä kuljetuksista lähes 59 % kulki junalautoilla Saksaan ja Ruotsiin. Loppuosa oli käytännöllisesti katsoen kokonaan Tornion kautta suuntautuneita kuljetuksia. Junalauttakuljetukset vähenivät 20 %, kun taas Tornion raja-aseman kautta kulkeva liikenne kaksinkertaistui.

Kaikkiaan VR Cargon konsolidoimaton liikevaihto oli 353,6 miljoonaa euroa (332,2 M€). Kuljetusten keskimatka lyheni 232 kilometristä 231 kilometriin.

Henkilöliikenteessä matkojen määrä oli 59,9 miljoonaa, jossa on kasvua 3,8 %. Valtaosa kasvusta tuli pääkaupunkiseudun lähiliikenteestä, jossa matkamäärä kasvoi 4,2 % ja oli 48 miljoonaa. Lähiliikennematkojen määrä nousi YTV-alueella 5,5 %.

Kaukoliikenteen matkamäärä lisääntyi 2,3 % ja oli 11,9 miljoonaa matkaa. Keskimatka lyheni neljä kilometriä ja oli 222 kilometriä. Kaukoliikenne käsittää matkan pituudesta riippumatta kaikki muut kuin pääkaupunkiseudun lähiliikenteen junissa tehdyt matkat. Suomen ja Venäjän välisessä henkilöliikenteessä tehtiin 256 000 matkaa, missä oli laskua 3,8 %. Matkustajamäärien pudotuksen pääsyy on euron kalleus dollariin nähden. Hen-

kilöliikenteen konsolidoimaton liikevaihto oli 297,5 miljoonaa euroa (288,7 M€).

Konsernin autoliikenne

Konsernin maantieliikennettä hoitavat Oy Pohjolan Liikenne Ab:n tytäryhtiöt. Transpoint Oy Ab kuljettaa kappaletavaraa ja Combitrans Oy osa- ja kokokuormia. Oy Transuotila Ab tytäryhtiöineen kuljettaa nestemäisiä polttoaineita. Pohjolan Liikenne -yhtiöt kuljettivat yhteensä 8,6 miljoonaa tonnia tavaraa. Kasvua edelliseen vuoteen nähden oli 4,7 %. Kasvu painottui kappaletavara- ja säiliöliikenteeseen. Omien kuorma-autojen määrä oli vuoden lopussa 258, ja alihankkijoiden kuorma-autoja oli käytössä keskimäärin 750.

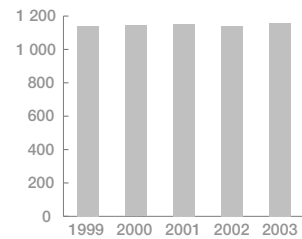
Pohjolan Liikenne -yhtiöiden henkilöliikennettä harjoittaa kaksi yhtiötä. Oy Pohjolan Henkilöliikenne Ab hoitaa linja- ja tilausliikennettä lähinnä eteläisessä ja itäisessä osassa maata. Oy Pohjolan Kaupunkiliikenne Ab hoitaa sopimusliikennettä pääkaupunkiseudulla ja Turussa. Matkustajamäärä oli yhteensä 13,7 miljoonaa. Matkojen määrä pieneni noin 6 %. Linja-autojen lukumäärä oli vuoden lopussa 298.

Kaikkiaan Pohjolan Liikenne -konsernin liikevaihto oli 202,5 miljoonaa euroa (196,7 M€). Tästä tavaraliikenteen osuus oli 83 % ja henkilöliikenteen osuus 17 %.

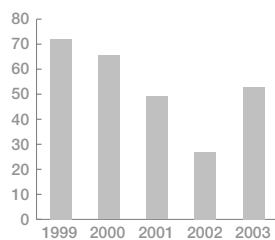
Vuoden 2003 lopussa Pohjolan Liikenne -yhtiöihin kuuluva Transpoint Oy Ab esitti Paroc Oy Ab:lle lunastusvaatimuksen sen omistamasta 10 %:n osuudesta Combitrans Oy:stä. Lunastuspäivä on 31.3.2004.

Rataverkon rakentaminen ja kunnossapito

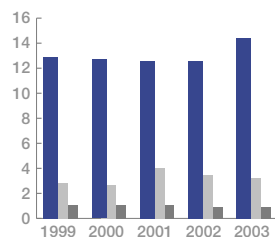
VR-konsernin yhtiöistä Oy VR-Rata Ab tarjoaa radanpidon suunnittelu-, rakentamis- ja kunnossapitopalveluja valtiolle,

Liikevaihto
M€

Liikevoitto
M€

VR Cargon kansainväliset kuljetukset miljoonaa tonnia

- Itäinen liikenne
- Transitoliikenne
- Läntinen liikenne

kunnille ja rautatiepalveluja käyttäville yrityksille. Suurin asiakas on liikenne- ja viestintäministeriön alainen Ratahallintokeskus, joka hallinnoi valtion rataverkkoa.

Yhtiön liikevaihto vuonna 2003 oli 216,0 miljoonaa euroa (239,8 M€). Ratahallintokeskuksen tilaamien töiden osuus liikevaihdosta oli yli 90 %. VR-Radan markkinaosuus Ratahallintokeskuksen kaikista tilauksista oli 50 %. Yhtiön työ-kanta painottui rautatieteknistä osaa-mista edellyttäviin töihin. Kertomusvuoden lopussa tilauskanta oli noin 150 miljoonaa euroa (120 M€).

Suurimmat ratatyömaat olivat Savon radan peruskorjauksen jatkaminen Kouvolan ja Pieksämäen välillä sekä päällysrakenteen uusimistyöt Parikkalan ja Joensuun, Rovaniemen ja Kemijärven, Seinäjoen ja Oulun sekä Ylivieskan ja Iisalmen välisillä rataosuuksilla.

Suurin vuoden aikana valmistunut suunnittelutyö oli Kaakkois-Viron uuden rajaratapihan suunnitelma, jossa VR-Rata toimi työn tehneen konsortion johtavana osapuolena.

Yhtiö voitti Kerava–Lahti-oikoradan päällysrakennusurakan. Rakennustöiden toteutus alkaa vuonna 2004, ja työ valmistuu 2006. VR-Radan osuus oikoradan päätetyistä urakoista sisältää kaikki päällysrakennetyöt ja sähköistystyöt sekä turvalaitejärjestelmän töitä.

Loppuvuonna käynnistyivät lisäksi Tampere–Orivesi-rataosan tukikerroksen puhdistustyöt.

Virossa jatkui sepelinpuhdistusurakka nyt neljättä vuotta.

VR-Rata on edelleen jatkanut RHK:n tilauksesta junien kulunvalvontajärjestelmän (JKV) asennusta. Kertomusvuoden aikana otettiin käyttöön kolmannen rakentamisvaiheen rataosista seuraavat: Karjaa–Hanko, Joensuu–Pieksä-

mäki/Siilinjärvi sekä Tornio–Kolari.

Rataverkon kunnossapidossa talvikauden lumityöt jäivät keskimääräistä pienemmiksi. Vastaavasti routatilanne koko rataverkolla oli keväällä vaikea, minkä takia varsinkin Etelä-Suomen pääraiteille jouduttiin asettamaan liikenerajoituksia.

VR-Radan omien tuotantoyksiköiden, kiskohitsaamon, vaihdevalmistuksen ja kyllästämön, käyttöaste pysyi hyvänä.

Investoinnit

Konsernin investointimenot olivat 151,5 miljoonaa euroa (143,9 M€), josta VR Osakeyhtiön raideliikennekaluston osuus oli 104,2 miljoonaa euroa (109,3 M€).

Merkittävimmät yksittäiset kohteet olivat Pendolino-kalusto, johon käytettiin 25,3 miljoonaa euroa, sekä Sr2-veturit, joiden osuus investointimenoista oli 22,6 miljoonaa euroa. Sr2-sarjan sähkövetureita saatiin vuoden aikana loput 8 kaikkiaan 46 veturin sarjasta.

Oy VR-Rata Ab:n investoinnit olivat 12,1 miljoonaa euroa (8,2 M€). Pääosa investointimenoista kohdistui raitteilla liikkuviin työkoneisiin ja vaunuihin, ja niillä korvattiin vanhaa käytöstä poistuvaa kalustoa.

Pohjolan Liikenne -konsernin investoinnit olivat 11,7 miljoonaa euroa (9,2 M€). Kyse oli lähinnä autokaluston korvausinvestoinneista.

Uusista investointipäätöksistä merkittävin oli lokakuussa tehty 20 uudentyyppisen makuuvaunun tilaus Talgo Oy:ltä. Vaunut valmistetaan yhtiön Otanmäen tehtaalla. Hankinnan arvo on noin 59 miljoonaa euroa. Makuuvaunut tulevat Helsingin ja Rovaniemen väliseen liikenteeseen vuonna 2006. Vaunut ovat kaksikerroksisia ja alumiinirunkoisia, kuten Talgon aikaisemmin valmistamat InterCity-vaunut. Investointipäätöksen yhteydessä VR Osakeyhtiö solmi liikenne- ja viestintä-

ministeriön kanssa aiesopimuksen Lapin yöjunaliikenteen turvaamiseksi.

Maaliskuussa tilattiin 15 autonkuljetusvaunua Talgo Oy:ltä. Vaunut ovat kaksikerroksisia katettuja vaunuja ja korvaavat nykyisen autopikajunaliikenteen vanhimpia autovaunuja. Vaunut toimitetaan vuosina 2004–2005. Hankinnan arvo on 8,3 miljoonaa euroa, ja tilaussopimukseen liittyy 15 vaunun optio.

Lokakuussa tilattiin 8 suurten paperirullien kuljetukseen tarkoitettua neliakselista syväkuormausvaunua. Vaunutyyppi on uusi, ja sen kantavuus on 57 tonnia. Marraskuussa tilattiin 20 neliakselista sahatavaravaunua. Myös tämä vaunutyyppi on uusi. Sen kantavuus on 55 tonnia. Tavaravaunut toimittaa VR:n Pieksämäen konepaja vuoden 2004 aikana.

Saneerausluontoisista investointipäätöksistä merkittävimmät olivat 150 vanhan hakevaunun muuttaminen puutavaravaunuiksi, 114 sahatavaravaunun peruskorjaus, 68 Dv12-sarjan dieselveturin peruskunnostus vuosina 2004–2008 sekä 49 Sm2-sähkömoottorijunan kaupallistekninen saneeraus vuosina 2004–2010.

Palvelujen kehittäminen

Helsingin ja Tampereen rataosan peruskunnostuksen ja tason noston valmistuttua nopeuksia voitiin nostaa välillä Kerava–Tampere, jolloin Pendolino-junien matka-aika tällä välillä lyheni vajaan puoleentoista tuntiin. Nopeutus merkitsi samalla matka-aikojen lyhenemistä mm. Jyväskylään ja Ouluun.

Internet-lipunmyynti aloitettiin maaliskuussa. Internetin kautta voi ostaa yleisimmät kaukojunien liput. Ne voi noutaa joko aseman lippuautomaatista tai lipunmyynnistä tai tilata e-kirjeenä kotiin. Verkko-kaupan osuus koko henkilöliikenteen myynnistä oli vajaat 2 %. Verkkomyyntiä

hyödynnettiin eniten ennen juhlapyyhiä.

Junien aikataulun mukaisen kulun parantamiseksi tehtiin keväällä erillinen ohjelma. Kun kaukoliikenteessä myöhästymiseksi lasketaan yli 5 minuutin ja pääkaupunkiseudun lähiliikenteessä yli 3 minuutin myöhästymiset määrääsemällä, täsmällisyysluku kaukoliikenteessä oli 89 % ja lähiliikenteessä 98 %. Luvut ovat kansainvälisen vertailun mukaan hyvää tasoa.

Tavaraliikenteen tärkeimpiä kehittämiskohteita on akselipainojen nostaminen 25 tonniin, jolloin neliakselisen vaunun kuormaa voidaan lisätä 10 tonnia aikaisempaan verrattuna. Kaikki uudet tavaravaunut varustettiin tällä akselipainolla. Toistaiseksi kuitenkin rataverkon kantavuus estää raskaat akselipainot lukuun ottamatta rataosia Kirkniemi–Hanko ja Harjavalta–Pori.

Kajaanin ja Rauman välisissä paperiteollisuuden kuljetuksissa otettiin käyttöön asiakkaan kanssa kehitetty paperirullien automaattinen kuormaus- ja purkausjärjestelmä, joka käsittelee kerralla puolet vaunun kuormasta.

Tavaraliikenteen asiakkaiden Internet-palvelut keskitettiin Railnet-sovellukseen, jota myös entistä pienemmät yritykset voivat hyödyntää. Tavoitteena on saada 90 % tavaraliikenneasiakkaiden rahtikirjoista sähköisessä muodossa.

Helsingin rautatieaseman ns. länsisiiven täydellinen peruskorjaus hallintotiloista liiketiloiksi valmistui vuoden lopulla. Tilat on vuokrattu ulkopuolisille liikkeenharjoittajille. Katutasen kauppaikäytävällä on 11 liikettä ja toisessa kerroksessa kuntokeskus.

Junakalustoyhtiö YTV-liikenteeseen
Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen ja VR perustivat marraskuussa junakalus-

toyhtiön, jonka tehtävänä on rahoittaa, hankkia ja hallinnoida YTV-alueen lähijunaliikenteeseen tarvittavia uusia junia.

Kalustoyhtiön omistus jakaantuu osakkaiden kesken niin, että pääkaupunkiseudun kunnilla on yhtiöstä yhteensä 65 %:n osuus ja VR:llä 35 %:n osuus.

YTV-alueen lähijunaliikenteeseen tarvitaan seuraavien 20 vuoden aikana noin 100 uutta junayksikköä. Uusia junia tarvitaan liikennemäärien kasvun, uusien ratahankkeiden ja nykyisen kaluston vanhenemisen johdosta. Lisäksi on tarkoitus parantaa kaluston palvelutasoa.

Pääkaupunkiseudun lähiliikenteen hoitamista koskevat sopimukset on tarkoitus uudistaa niin, että operoinnista, kalustosta, kaluston huollosta ja avustavista palveluista tehdään erilliset sopimukset.

Kalustoyhtiö ja sopimusrakenne antavat osapuolille mahdollisuuden vaikuttaa kaluston hankintaan ja rahoitukseen. Lisäksi kustannusten läpinäkyvyysvaatimus toteutuu.

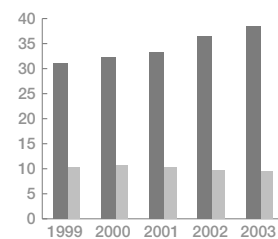
Junakalusto Oy:n toiminta käynnistyi vuoden 2004 alussa.

Yritys- ja aluejärjestelyt

Toukokuussa VR-Yhtymä Oy myi omistamansa 60 %:n osuuden VR-konserniin kuuluvasta IT Solicom Oy:stä Novo Group Oyj:lle, jonka vastuulle yhtiön toiminta siirtyi kesäkuun alusta lukien. Kaupalla ei ole vaikutusta VR:n palveluihin asiakkaiden suuntaan.

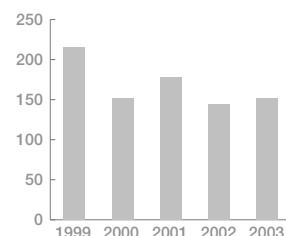
Joulukuussa Oy VR-Rata Ab osti Vuorenpeikot Oy -nimisen, maarakennustöihin erikoistuneen yhtiön. Yhtiön kotipaikka on Riihimäki ja liikevaihto noin 8 miljoonaa euroa.

Tilikauden päättymisen jälkeen 5.2.2004 VR-Yhtymä Oy ja YIT Rakennus Oy allekirjoittivat sopimuksen, jonka

Matkat pääkaupunkiseudun lähiliikenteessä miljoonaa

● YTV-alue
● Muu

Investoinnit M€

mukaan YIT ostaa VR:n Vallilan alueen asuntorakentamiseen osoitettavat tontit. Alue tunnetaan yleisesti Pasilan konepajan alueena. Kauppa toteutetaan vaiheittain rakentamisen edetessä sen jälkeen, kun asemakaavan muutos on saanut lainvoiman. Rakentaminen on tarkoitus aloittaa vuonna 2005.

Turvallisuus ja ympäristö

VR:n arvoista turvallisuus on konsernin perusarvo. Turvallisuusohjelmassa määritellään VR:n turvallisuustyön tavoitteet ja tärkeät kehityshankkeet. Työhön liittyvät periaatteet, organisointi ja vastuut on kirjattu turvallisuuspolitiikkaan. Turvallisuuspolitiikka kattaa kaikki yritysturvallisuuden osa-alueet. Työ turvallisuuden ja täsmällisyyden parantamiseksi on jatkuvaa.

Kertomusvuonna saavutettiin turvallisuustyön perustavoite eli vakavien onnettomuuksien välttäminen. Junaliikenteessä ei tapahtunut yhteentörmäyksiä eikä kuolemantapauksiin tai vakaviin loukkaantumisiin johtaneita onnettomuuksia.

Merkittävin kalustovaurio tapahtui heinäkuussa Karjaalla, kun Pendolino suistui kiskoilta hiljaisessa nopeudessa vaihdevian vuoksi. Henkilövaurioita ei tapauksen yhteydessä sattunut. Muut suistumistapaukset olivat tavaraliikenteessä.

Tasoristeysonnettomuudet lisääntyivät edellisvuodesta. Niitä tapahtui kertomusvuonna 52 (42), ja niissä kuoli 6 (4) ja loukkaantui 23 (9) henkilöä.

Ratahallintokeskus myönsi Rautatielain edellyttämät turvallisuustodistukset sekä VR Osakeyhtiölle että Oy VR-Rata Ab:lle yhtiöiden annettua hakemuksissaan lain edellyttämät selvitykset turvallisuuden hallintajärjestelmistään ja muista turvallisen toiminnan edellytyksistä.

Junien automaattinen kulunvalvonta-

järjestelmä laajeni mm. väleille Pieksämäki-Joensuu ja Tornio-Kolari. Kulunvalvonta-järjestelmä kattaa koko rataverkosta noin 3 200 kilometriä. Määrä on 55 % rataverkon pituudesta, mutta junaliikenteestä yli 80 % kulkee näillä osuuksilla. Kulunvalvontajärjestelmä valvoo junan nopeutta ja tarvittaessa pysäyttää junan, jos kuljettaja ei sitä jostain syystä tekisi.

VR:n ympäristötyön painopistealueet ovat energiankäytön tehostaminen, päästöt, vaarallisten aineiden kuljetusten ja polttoaineiden käsittelyn riskit sekä toiminnassa syntyvien yhdyskunta- ja ongelmajätteiden käsittely.

Sähkövetoisen liikenteen energia-tehokkuus on parempi ja päästöt huomattavasti pienempiä kuin dieselvetoisen liikenteen. Vuonna 2003 sähköliikenteen osuus kaikista junakilometreistä oli 77,6 %, kun se vuotta aikaisemmin oli 76,6 %. Junaliikenteen dieselpolttonesteen kulutus oli 50,5 miljoonaa litraa, jossa oli laskua runsas prosentti edellisvuodesta.

Vaarallisten aineiden kuljetuksissa tapahtui 16 vuotoa, kun niitä edellisenä vuonna oli 12. Yhtä tapausta lukuun ottamatta vuodot olivat niin pieniä, että maaperän puhdistustyöt tai muut suoje-lutoimenpiteet eivät olleet tarpeen.

Maaperätutkimuksia ja kunnostuksia jatkettiin aikaisemmin tehdyn suunnitelman mukaisesti. Tärkeimmät kohteet olivat Seinäjoen ja Riihimäen ratapihat sekä Pasilan ja Turun konepaja-alueet. Maaperätutkimukset ja kunnostukset ovat vuosittain jatkuvaa kunnostusluontoista toimintaa, eikä merkittäviä ympäristövaurioita ole tiedossa. Kaikkiaan tähän työhön käytettiin 1,5 miljoonaa euroa.

Oy VR-Rata Ab:n Etelä-Suomen ja Pohjois-Suomen ratakeskuksille ja sähkökunnossapitokeskukselle myön-

nettiin ISO 14001 -ympäristösertifikaatti. Kaikkiaan 13 yksiköllä VR-konsernissa on ympäristösertifikaatti. Niitä on mm. VR Osakeyhtiön henkilö- ja tavaraliikenteessä ja kunnossapitopalveluissa, Oy VR-Rata Ab:n ratakeskuksissa ja tuotantolaitoksissa sekä Pohjolan Liikenne-yhtiöissä. Henkilöstöstä noin 65 % työskentelee yksiköissä, joiden ympäristöjärjestelmä on sertifioitu.

Henkilöstö ja hallinto

Toimintojen rationalisoinnista, teknologian kehittymisestä ja liikennevirtojen keskittymisestä johtuen VR:n henkilömäärä on vähentynyt jatkuvasti jo pitkän aikaa. Vähennykset ovat toteutuneet pääosin luonnollisena poistumana. Kertomusvuonna henkilökunnan määrä väheni 4,8 %. Keskimäärin palveluksessa oli 13 716 henkilöä. Henkilöstö väheni eniten VR Osakeyhtiössä ja Oy VR-Rata Ab:ssä.

Joka kolmas vuosi tehtävä laaja henkilöstötutkimus valmistui syksyllä. Tutkimuksen tarkoituksena on saada palautetta henkilöstöltä ja toimia yhtenä apuvälineenä työyhteisön kehittämisasioissa. Edelliseen tutkimukseen verrattuna tulokset olivat kokonaisuutena parantuneet kaikilla tutkituilla osa-alueilla.

Henkilöstörekrytoinneissa jatkettiin aikaisempien vuosien tapaan tiukkaa linjaa. Eniten ulkopuolisia henkilöitä otettiin koulutettaviksi veturinkuljettajien ja konduktöörin tehtäviin. Koulutusta annetaan kertomusvuonna 90 vuotta täyttäneessä VR Koulutuskeskuksessa. Henkilöstöstrategian mukaisesti konsernissa on alkanut valmistautuminen kasvavaan henkilöstön poistumaan ja sen johdosta tapahtuvaan hallittuun rekrytointiin.

Vuoden aikana jatkettiin konsernin arvojen systemaattista jalkauttamista henkilökunnan keskuuteen. Henkilöstötutki-

muksen tulosten perusteella voitiin arvioida, että arvot on omaksuttu varsin hyvin.

Emoyhtiön yhtiökokouksessa 26.3.2003 yhtiön hallitukseen valittiin puheenjohtajaksi Vesa Puttonen ja jäseniksi Kalevi Alestalo, Kari Kallio, Kirsti Lehtovaara-Kolu, Jorma Mäntynen, Hannele Ranta-Lassila ja Jukka Ruuska. Hallitus valitsi keskuudestaan varapuheenjohtajaksi Kirsti Lehtovaara-Kolun. Ylimääräisessä yhtiökokouksessa 3.7.2003 yhtiön hallituksen kokoonpanoa muutettiin ja hallituksen puheenjohtajaksi valittiin Martin Granholm ja jäseniksi Kalevi Alestalo, Kari Kallio, Eija Malmivirta, Kirsti Lehtovaara-Kolu, Antti Remes, Veli-Matti Ropponen ja Jukka Ruuska. Hallitus valitsi keskuudestaan varapuheenjohtajaksi Antti Remeksen.

Hallintoneuvoston puheenjohtaja on Tapio Karjalainen ja varapuheenjohtaja Raija Vahasalo.

VR:n pääjohtaja ja VR-Yhtymä Oy:n toimitusjohtaja on Henri Kuitunen. VR-Yhtymän varatoimitusjohtajiksi valittiin keväällä VR-Yhtymä Oy:n talousjohtaja Veikko Vaikkinen ja VR Osakeyhtiön toimitusjohtaja Tapio Simos.

Tilintarkastajina ovat Erkki Mäki-Ranta, HTM, JHTT sekä KHT-tilintarkastusyhteisö KPMG Wideri Oy Ab, päävastuullisena tilintarkastajana Pentti Savolainen, KHT.

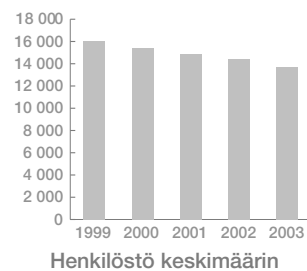
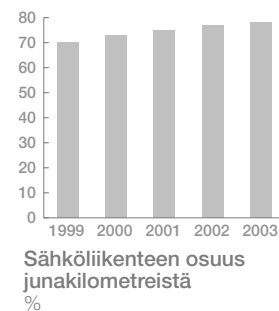
Alkaneen vuoden näkymät

VR:n kuljettaman tavaraliikenteen tonnimäärän arvioidaan kokonaisuutena pysyvän edellisvuoden tasolla. Kotimaan liikenteessä odotetaan noin prosentin kasvua, mutta Venäjän liikenteessä ei ole odotettavissa edellisvuoden alun tasoista volyyymiä.

Henkilöliikenteen matkamäärien arvioidaan kasvavan hieman, mutta matkojen keskipituus lyhenee. Henkilöliikenteen

taksoja korotettiin inflaatiota vastaavasti helmikuun alusta lukien.

Radanpidon töiden määrään vaikuttavat ratamäärärahojen kehitys sekä Oy VR-Rata Ab:n kyky kilpailla urakoista.

Konsernin tuloslaskelma

(1 000 €)	Liite	1.1.–31.12.2003	1.1.–31.12.2002
Liikevaihto	1	1 160 494	1 139 936
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos		213	-2 016
Valmistus omaan käyttöön		26 777	33 084
Osuus osakkuusyritysten voitoista		115	184
Liiketoiminnan muut tuotot	2	11 638	8 814
Materiaalit ja palvelut	3	313 491	310 481
Henkilöstökulut	4	558 336	581 801
Poistot	5	115 896	114 419
Liiketoiminnan muut kulut		158 479	146 520
Kulut yhteensä		1 146 202	1 153 221
Liikevoitto	6	53 035	26 781
Rahoitustuotot ja -kulut	7	8 309	10 602
Voitto ennen satunnaisia eriä ja veroja		61 344	37 383
Satunnaiset kulut	8	0	-2 510
Välittömät verot	10	-17 600	-10 994
Vähemmistön osuus		-2 433	-2 223
Tilikauden voitto		41 310	21 656

Konsernin tase

(1 000 €)	Liite	31.12.2003	31.12.2002
Vastaavaa			
Pysyvät vastaavat			
Aineettomat hyödykkeet	11	9 901	10 234
Konserniliikearvo		7 475	8 674
Aineelliset hyödykkeet	11	1 031 504	997 999
Sijoitukset	12		
Osuudet saman konsernin yrityksissä		60	60
Osuudet omistusyhteisyhteisöissä		5 181	5 914
Muut sijoitukset		84 161	77 974
Pysyvät vastaavat yhteensä		1 138 283	1 100 855
Vaihtuvat vastaavat			
Vaihto-omaisuus	13	51 474	52 458
Pitkäaikaiset saamiset	14	2 030	516
Lyhytaikaiset saamiset	14	120 348	97 899
Rahoitusarvopaperit	15	144 312	182 998
Rahat ja pankkisaamiset		10 034	15 128
Vaihtuvat vastaavat yhteensä		328 198	348 999
Vastaavaa yhteensä		1 466 482	1 449 855
Vastattavaa			
Oma pääoma			
	16		
Osakepääoma		370 013	370 013
Vararahasto		525 761	525 758
Muut rahastot		339	339
Edellisten tilikausien voitto		263 475	272 729
Tilikauden voitto		41 310	21 656
Oma pääoma yhteensä		1 200 899	1 190 496
Vähemmistöosuudet		9 706	9 655
Pakolliset varaukset	18	1 331	1 338
Vieras pääoma			
	19		
Laskennallinen verovelka		48 084	47 992
Pitkäaikainen vieras pääoma		3 401	3 613
Lyhytaikainen vieras pääoma		203 060	196 761
Vieras pääoma yhteensä		254 545	248 366
Vastattavaa yhteensä		1 466 482	1 449 855

Konsernin rahoituslaskelma

(1 000 €)	1.1.–31.12.2003	1.1.–31.12.2002
Liiketoiminnan rahavirta		
Liikevoitto	53 035	26 781
Oikaisut liikevoittoon ¹⁾	110 073	111 007
Käyttöpääoman muutos	-8 018	8 329
Saadut korot	8 716	11 240
Maksetut korot ja maksut muista rahoituskuluista	-444	-1 372
Saadut osingot	26	521
Maksetut verot	-24 405	-20 964
Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	138 983	135 542
Investointien rahavirta		
Ostetut tytäryhtiöt	-2 416	0
Käyttöomaisuuden ostot	-146 415	-143 920
Myydyt tytäryhtiöt	700	18 072
Muun käyttöomaisuuden myynnit	4 068	4 638
Muiden pitkäaikaisten sijoitusten muutos	-6 413	-2 380
Investointien rahavirta yhteensä	-150 476	-123 590
Kassavirta ennen rahoitusta	-11 493	11 952
Rahoituksen rahavirta		
Pitkäaikaisten lainojen nostot	0	58
Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut	-224	-2 905
Pitkäaikaisten saamisten muutos	-249	-130
Lyhytaikaisten lainojen nostot/takaisinmaksut	-17	-895
Maksetut osingot	-31 797	-18 616
Rahoituksen rahavirta yhteensä	-32 287	-22 488
Rahavarojen muutos	-43 780	-10 536
Rahavarat 1.1.	198 126	208 662
Rahavarat 31.12.	154 346	198 126

¹⁾ Suunnitelman mukaiset poistot ja muut ei-rahamääräiset erät sekä erät, jotka esitetään muualla kassavirrassa.

Emoyhtiön tuloslaskelma

(1 000 €)	Liite	1.1.–31.12.2003	1.1.–31.12.2002
Liikevaihto	1	47 206	47 818
Liiketoiminnan muut tuotot	2	4 853	2 495
Materiaalit ja palvelut	3	12 934	12 187
Henkilöstökulut	4	12 594	12 816
Poistot	5	10 857	10 848
Liiketoiminnan muut kulut		9 821	9 859
Kulut yhteensä		46 205	45 710
Liikevoitto		5 855	4 603
Rahoitustuotot ja -kulut	7	22 605	24 651
Voitto ennen satunnaisia eriä		28 459	29 254
Satunnaiset erät	8	20 000	16 000
Voitto ennen veroja		48 459	45 254
Poistoeron muutos	9	-1 258	36
Välittömät verot	10	-13 452	-12 964
Tilikauden voitto		33 750	32 326

Emoyhtiön tase

(1 000 €)	Liite	31.12.2003	31.12.2002
Vastaavaa			
Pysyvät vastaavat			
Aineettomat hyödykkeet	11	945	1 122
Aineelliset hyödykkeet	11	225 337	216 584
Sijoitukset	12		
Osuudet ja saamiset saman konsernin yrityksissä		521 703	537 374
Muut sijoitukset		85 536	79 123
Pysyvät vastaavat yhteensä		833 521	834 203
Vaihtuvat vastaavat			
Lyhytaikaiset saamiset	14	87 938	79 893
Rahoitusarvopaperit	15	144 312	182 998
Rahat ja pankkisaamiset		7 707	11 820
Vaihtuvat vastaavat yhteensä		239 957	274 712
Vastaavaa yhteensä		1 073 478	1 108 915
Vastattavaa			
Oma pääoma			
Osakepääoma	16	370 013	370 013
Vararahasto		525 754	525 754
Edellisten tilikausien voitto		67 053	64 727
Tilikauden voitto		33 750	32 326
Oma pääoma yhteensä		996 569	992 820
Tilinpäätössiirtojen kertymä	17	2 119	861
Vieras pääoma			
Pitkäaikainen vieras pääoma	19	169	160
Lyhytaikainen vieras pääoma		74 620	115 074
Vieras pääoma yhteensä		74 790	115 234
Vastattavaa yhteensä		1 073 478	1 108 915

Emoyhtiön rahoituslaskelma

(1 000 €)	1.1.–31.12.2003	1.1.–31.12.2002
Liiketoiminnan rahavirta		
Liikevoitto	5 855	4 603
Suunnitelman mukaiset poistot	10 857	10 848
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua	-4 769	-2 227
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	11 943	13 224
Lyhytaikaisten saamisten muutos	3 941	5 090
Lyhytaikaisten velkojen muutos	876	643
Käyttöpääoman muutos	4 817	5 733
Maksetut korot	-3 150	-3 102
Saadut osingot	1 953	2 365
Saadut korot liiketoiminnasta	23 003	24 421
Maksetut verot	-16 610	-14 234
Rahoituserien ja verojen rahavirta	5 197	9 451
Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	21 956	28 408
Investointien rahavirta		
Käyttöomaisuuden ostot	-19 751	-13 559
Myydyt tytäryhtiöt	758	18 072
Muun käyttöomaisuuden myynnit	2 218	2 349
Muiden pitkäaikaisten sijoitusten muutos	-6 413	-2 380
Investointien rahavirta yhteensä	-23 188	4 483
Kassavirta ennen rahoitusta	-1 232	32 890
Rahoituksen rahavirta		
Pitkäaikaisten saamisten lisäys	-40 000	-142 084
Pitkäaikaisten saamisten vähennys	52 339	54 804
Saadut konserniavustukset	16 000	26 910
Maksetut osingot	-30 000	-16 820
Konsernitilille siirrettyjen varojen muutos	-39 907	35 470
Rahoituksen rahavirta yhteensä	-41 567	-41 719
Rahavarojen muutos	-42 800	-8 829
Rahavarat 1.1.	194 818	203 647
Rahavarat 31.12.	152 018	194 818

Tilinpäätöksen liitetiedot

Tilinpäätöksen laadintaperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki tytär- ja osakkuusyritykset lukuun ottamatta merkitykseltään vähäisiä kiinteistö- ja muita yhtiöitä, joilla ei ole oleellista vaikutusta konsernin omaan pääomaan.

Tarkemmat tiedot konserniin kuuluvista yrityksistä ja osakkuusyrityksistä annetaan jäljempänä liitetietojen kohdassa sijoitukset.

Konsernin emoyhtiö on VR-Yhtymä Oy, jonka kotipaikka on Helsinki. Konsernitilinpäätöksen jäljennökset ovat saatavissa yhtiön pääkonttorissa Vilhonkatu 13, PL 488, 00101 Helsinki.

Konsernitilinpäätöksen laadintaperiaatteet

Sisäinen osakkeenomistus

Konsernitilinpäätös on laadittu hankintamenomenetelmällä. Eliminoinnissa muodostunut konsernin liikearvo poistetaan 5 vuodessa.

Sisäiset liiketapahtumat ja katteet

Konsernin sisäiset liiketapahtumat, sisäiset saamiset ja velat samoin kuin sisäinen voitonjako on eliminoitu.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin omasta pääomasta ja tuloksesta sekä esitetty omana eränään.

Osakkuusyritykset

Osakkuusyritykset on yhdistetty pääomaosuusmenetelmällä. Konsernin omistusosuuden mukainen osuus osakkuusyhtiöiden tilikauden tuloksesta on esitetty omana eränään.

Tilinpäätöksen vertailukelpoisuus

Tilinpäätöksen laadintaperiaatteissa ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia edelliseen vuoteen verrattuna.

Pitkäaikaisten projektien tuloutus

Oy VR-Rata Ab:n rakennusprojektit tuloutetaan valmistusasteen mukaisesti lukuun ottamatta pieniä, urakkahinnaltaan alle 50 500 euron arvoisia projekteja, jotka tuloutetaan luovutusperiaatteella. Valmistusaste määritellään projektiseurannassa fyysisen valmistusasteen perusteella. Liikevaihdoksi lasketaan valmistusastetta vastaava osuus projektien ennustetuista kokonaistuotoista. Projektien kuluksi lasketaan valmistusastetta vastaava osuus ennustetuista kokonaiskuluista.

Pitkäaikaisten projektien valmistusastetta vastaamaton osa ennustetusta tappiosta kirjataan pakollisiin varauksiin.

Tilinpäätöksen arvostusperiaatteet

Käyttöomaisuus on aktivoitu välittömään hankintamenuun. Omaan työhön on valmistettu käyttöomaisuutta 26,8 miljoonaa euroa (33,1 M€) ja siihen on aktivoitu myös valmistukseen liittyviä kiinteitä kuluja 2,4 miljoonaa euroa (3,0 M€).

Vaihto-omaisuus on arvostettu keskihinnan mukaan varovaisuuden periaatteella. Vaihto-omaisuuteen sisältyvän oman valmistuksen osuus on arvostettu välittömin valmistuskustannuksin. Keskeneräiset työt sisältävät tilinpäätöspäivään mennessä kertyneet muuttuvat kustannukset.

Rahoitusomaisuusarvopaperit on arvostettu hankintamenuun. Valuuttamääräiset saamiset, velat ja muut sitoumukset on muutettu euroiksi tilinpäätöspäivän Euroopan keskuspankin keskikurssiin.

Eläkemenojen jaksotus

Konsernin yhtiöiden eläketurva on järjestetty VR Eläkesäätiössä. Eläkemenot on jaksotettu suoriteperusteisesti. Eläkevastuut on täysimääräisesti katettu.

Tuloslaskelman liitetiedot

1 Liikevaihto toimialoittain (1 000 €)	Konserni		Emoyhtiö	
	2003	2002	2003	2002
Rautatieliikenne				
Tavaraliikenne	351 818	330 079		
Henkilöliikenne	296 947	287 962		
Autoliikenne				
Tavaraliikenne	166 875	160 378		
Henkilöliikenne	34 732	35 345		
Ratojen rakentaminen ja kunnossapito	208 852	231 786		
Ravintolatoiminta	26 421	27 687		
Muut palvelut	74 850	66 699	47 206	47 818
Yhteensä	1 160 494	1 139 936	47 206	47 818

Ratojen rakentamisen pitkäaikaiset projektit tuloutetaan valmistusasteen perusteella. Valmistusaste on laskettu toteutuneiden menojen ja kokonaiskustannusarvion perusteella. Osatuloutettu määrä on 53 miljoonaa euroa (69,6 M€).

2 Liiketoiminnan muut tuotot (1 000 €)	Konserni		Emoyhtiö	
	2003	2002	2003	2002
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	6 184	3 345	4 771	2 297
Muut	5 455	5 469	83	198
Yhteensä	11 638	8 814	4 853	2 495

Konsernin muiden tuottojen merkittävimmät erät muodostuvat vahingonkorvauksista (2 M€). Emoyhtiön käyttöomaisuuden myyntivoitto muodostuu maa-alueiden myynneistä.

3 Materiaalit ja palvelut (1 000 €)	Konserni		Emoyhtiö	
	2003	2002	2003	2002
Aineet ja tarvikkeet (tavarat)				
Ostot tilikauden aikana	145 268	136 882	6 648	5 406
Varaston muutos	1 022	1 017	0	0
Ulkopuolisilta ostetut palvelut	167 201	172 581	6 286	6 781
Yhteensä	313 491	310 481	12 934	12 187

4 Henkilöstön määrä ja henkilöstökulut	2003	2002
Konsernin palveluksessa oleva henkilökunta jakautui tilikaudella keskimäärin yhtiöittäin seuraavasti:		
VR-Yhtymä Oy	280	288
VR Osakeyhtiö	8 376	8 758
Oy VR-Rata Ab	2 459	2 665
Pohjolan Liikenne - konserni	1 955	1 943
Avecra Oy	376	433
Corenet Oy	206	200
Muut	64	114
Yhteensä	13 716	14 401

Henkilöstökulut (1 000 €)	Konserni		Emoyhtiö	
	2003	2002	2003	2002
Palkat ja palkkiot	429 309	434 206	10 111	9 915
Eläkekulut	91 143	106 419	1 599	1 929
Muut henkilösivukulut	37 885	41 176	884	972
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	558 336	581 801	12 594	12 816

Johdon palkat ja palkkiot (1000 €)	2003	2002
Toimitusjohtajat	1 486	1 280
Hallitusten jäsenet	224	164
Hallintoneuvosto	106	93
Yhteensä	1 815	1 537

Josta emoyhtiön johto ja hallintoelimet 0,52 miljoonaa euroa (0,43 M€). Hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajien kanssa ei ole tehty muusta henkilökunnasta poikkeavia eläkesitoumuksia.

5 Poistot (1 000 €)	Konserni		Emoyhtiö	
	2003	2002	2003	2002
Suunnitelman mukaiset poistot				
Aineettomat hyödykkeet	4 570	4 760	195	192
Rakennukset ja rakennelmat	10 697	10 212	8 095	8 033
Vetokalusto ja vaunusto	70 527	68 321	0	0
Muut koneet ja kalusto	27 899	28 697	2 123	2 255
Muut aineelliset hyödykkeet	2 094	2 327	445	367
Konserniliikkeen poisto	107	101		
Yhteensä	115 896	114 419	10 857	10 848

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu konsernissa käyttöomaisuushyödykkeiden taloudellisen käyttiän mukaisina tasapoistoina alkuperäisestä hankintahinnasta lukuun ottamatta emoyhtiön rakennuksia, muita koneita ja kalustoa sekä VR Osakeyhtiön ja Oy VR-Rata Ab:n muita koneita ja kalustoa, joiden poistot on laskettu menojäätännöspoistoin.

Suunnitelman mukaiset poistoajat ja -tavat ovat:

Aineettomat oikeudet	5 vuotta	tasapoisto
Muut pitkävaikutteiset menot	3–10 vuotta	tasapoisto
Rakennukset	4–7 %	menojäännöspoisto
Rakennelmat	20 %	menojäännöspoisto
Vetokalusto (sisältää myös Pendolino- ja sähköjunat)	20–25 vuotta	tasapoisto
Vaunusto	15 vuotta	tasapoisto
Muut koneet ja kalusto (emoyhtiö, VR Osakeyhtiö ja Oy VR-Rata Ab)	20–30 %	menojäännöspoisto
Muut koneet ja kalusto (muut yhtiöt)	5–15 vuotta	tasapoisto
Muut aineelliset hyödykkeet	5–30 vuotta	tasapoisto

6 Konsernin merkittävimpien yhtiöiden liikevoitot (1 000 €)	2003	2002
VR-Yhtymä Oy	5 855	4 603
VR Osakeyhtiö	21 307	-1 714
Oy VR-Rata Ab	12 790	12 471
Pohjolan Liikenne -konserni	4 659	3 274
Avecra Oy	1 682	1 943
Corenet Oy	5 461	4 007

7 Rahoitustuotot ja -kulut (1 000 €)	Konserni		Emoyhtiö	
	2003	2002	2003	2002
Osinkotuotot				
Saman konsernin yrityksiltä	0	0	2 732	3 322
Omistusyhteisyriksiltä	11	710	0	0
Muilta	25	24	19	9
Osinkotuotot yhteensä	36	734	2 751	3 331
Korkotuotot pitkäaikaisista sijoituksista				
Saman konsernin yrityksiltä	0	0	14 372	13 614
Muilta	4	4	0	0
Muut korko- ja rahoitustuotot				
Saman konsernin yrityksiltä	0	0	1	4
Omistusyhteisyriksiltä	139	188	139	188
Muilta	8 573	11 058	8 491	10 616
Korkokulut ja muut rahoituskulut				
Saman konsernin yrityksille	0	0	3 101	3 062
Muille	444	1 382	49	40
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	8 309	10 602	22 605	24 651

8 Satunnaiset erät

Satunnaiset erät emoyhtiöllä ovat saatuja konserniavustuksia.

9 Tilinpäätössiirrot (1 000 €)	Emoyhtiö	
	2003	2002
Suunnitelman mukaisten ja verotuksessa tehtyjen poistojen erotus		
Poistoeron muutos (lis. +, väh. -)		
Aineettomat hyödykkeet	2	-1
Rakennukset ja rakennelmat	780	45
Koneet ja kalusto	196	128
Muut aineelliset hyödykkeet	280	-136
Yhteensä	1 258	36

Poistoero on konsernitilinpäätöksessä jaettu tilikauden tulokseen ja vapaaseen omaan pääomaan sekä laskennallisen veroveljan muutokseen ja laskennalliseen verovelkaan.

10 Välittömät verot (1 000 €)	Konserni		Emoyhtiö	
	2003	2002	2003	2002
Tuloverot satunnaisista eristä	0	-728	5 800	4 640
Tuloverot varsinaisesta toiminnasta	17 508	17 604	7 652	8 324
Laskennallisen veroveljan muutos	92	-5 882	0	0
Yhteensä	17 600	10 994	13 452	12 964

11 Pysyvät vastaavat (1 000€)

Konserni 2003	Aineettomat hyödykkeet			Aineelliset hyödykkeet							Yhteensä	Kaikki yhteensä
	Aineettomat oikeudet	Liikearvo	Konserni-liikearvo	Yht.	Maa-alueet	Rakennukset	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset	Keskener. työt			
Hankintameno 1.1.2003	14 332	10 615	18 433	43 379	62 572	251 271	1 282 143	23 923	44 226	1 664 134	1 707 513	
Lisäykset	2 873	250	431	3 554	89	22 582	91 058	2 987	132 772	249 488	253 042	
Vähennykset	-698	0	0	-698	-49	-1 001	-14 840	-194	-101 962	-118 046	-118 744	
Siirrot erien välillä	-489	0	0	-489	0	-141	141	0	0	0	-489	
Hankintameno 31.12.2003	16 018	10 865	18 864	45 746	62 612	272 711	1 358 505	26 716	75 036	1 795 578	1 841 325	
Kertyneet poistot 1.1.2003	4 098	8 879	11 495	24 472	0	89 881	562 330	14 591	0	666 802	691 274	
Vähennysten kertyneet poistot	780	0	0	780	0	722	12 815	-260	0	13 277	14 057	
Tilikauden poisto	2 799	667	1 212	4 678	0	10 697	98 426	2 094	0	111 217	115 895	
Kertyneet poistot 31.12.2003	6 117	9 546	12 707	28 370	0	99 856	647 941	16 945	0	764 742	793 113	
Arvonkorotukset	0	0	0	0	8	659	0	0	0	667	667	
Kirjanpitoarvo 31.12.2003	9 901	1 319	6 156	17 376	62 620	173 512	710 565	9 771	75 036	1 031 504	1 048 880	

Konserni 2002	Aineettomat hyödykkeet			Aineelliset hyödykkeet							Yhteensä	Kaikki yhteensä
	Aineettomat oikeudet	Liikearvo	Konserni-liikearvo	Yht.	Maa-alueet	Rakennukset	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset	Keskener. työt			
Hankintameno 1.1.2002	9 978	10 615	18 433	39 026	63 562	309 469	1 144 127	21 510	63 924	1 602 591	1 641 617	
Lisäykset	4 367	0	0	4 367	3	12 228	145 323	1 271	95 219	254 044	258 411	
Vähennykset	-13	0	0	-13	-993	-70 430	-5 946	-215	-114 917	-192 501	-192 514	
Siirrot erien välillä	0	0	0	0	0	4	-1 361	1 357	0	0	0	
Hankintameno 31.12.2002	14 332	10 615	18 433	43 379	62 572	251 271	1 282 143	23 923	44 226	1 664 134	1 707 513	
Kertyneet poistot 1.1.2002	2 092	8 208	9 320	19 620	0	83 131	469 659	11 837	0	564 627	584 247	
Vähennysten kertyneet poistot	9	0	0	9	0	3 463	4 348	-426	0	7 385	7 394	
Tilikauden poisto	2 015	671	2 175	4 860	0	10 213	97 019	2 328	0	109 560	114 420	
Kertyneet poistot 31.12.2002	4 098	8 879	11 495	24 471	0	89 881	562 330	14 591	0	666 802	691 273	
Arvonkorotukset	0	0	0	0	8	656	0	0	0	664	664	
Kirjanpitoarvo 31.12.2002	10 234	1 737	6 938	18 907	62 581	162 044	719 815	9 333	44 226	997 998	1 016 906	

Emoyhtiö 2003	Aineettomat hyödykkeet		Aineelliset hyödykkeet					Kaikki yhteensä
	Aineettomat oikeudet		Maa-alueet	Rakennukset	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset	Keskener. työt	
Hankintameno 1.1.2003	1 479		61 616	210 065	35 850	7 775	5 779	322 564
Lisäykset	34		0	20 086	2 897	1 548	19 829	44 394
Vähennykset	-16		-49	-573	-18	0	-24 643	-25 299
Hankintameno 31.12.2003	1 497		61 567	229 579	38 729	9 323	965	341 659
Kertyneet poistot 1.1.2003	357		0	75 787	26 890	1 824	0	104 858
Vähennysten kertyneet poistot	0		0	322	16	0	0	338
Tilikauden poisto	195		0	8 095	2 123	445	0	10 857
Kertyneet poistot 31.12.2003	552		0	83 560	28 997	2 269	0	115 377
Kirjanpitoarvo 31.12.2003	945		61 567	146 019	9 732	7 054	965	226 282

Emoyhtiö 2002	Aineettomat hyödykkeet		Aineelliset hyödykkeet					Kaikki yhteensä
	Aineettomat oikeudet		Maa-alueet	Rakennukset	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset	Keskener. työt	
Hankintameno 1.1.2002	1 406		61 708	202 541	34 341	6 997	2 624	309 617
Lisäykset	73		3	8 031	1 519	778	13 465	23 869
Vähennykset	0		-95	-507	-10	0	-10 310	-10 922
Hankintameno 31.12.2002	1 479		61 616	210 065	35 850	7 775	5 779	322 564
Kertyneet poistot 1.1.2002	165		0	68 261	24 644	1 457	0	94 527
Vähennysten kertyneet poistot	0		0	507	9	0	0	516
Tilikauden poisto	192		0	8 033	2 255	367	0	10 847
Kertyneet poistot 31.12.2002	357		0	75 787	26 890	1 824	0	104 858
Kirjanpitoarvo 31.12.2002	1 122		61 616	134 278	8 960	5 951	5 779	217 706

12 Sijoitukset (1 000 €)

	Osakkeet			Saamiset			
	Konserni- yritykset	Omistusyhteys- yritykset	Muut yritykset	Konserni- yritykset	Omistusyhteys- yritykset	Muut yritykset	Kaikki yhteensä
Konserni 2003							
Hankintameno 1.1.2003	60	5 914	1 476	0	2 932	73 567	83 949
Lisäykset	0	70	2	0	0	11 876	11 948
Vähennykset	0	0	-228	0	0	-5 463	-5 691
Konsernin sisäinen erä	0	-803	0	0	0	0	-803
Hankintameno 31.12.2003	60	5 181	1 250	0	2 932	79 980	89 403
Konserni 2002							
Hankintameno 1.1.2002	327	4 554	3 448	0	3 575	71 187	83 092
Lisäykset	0	1 177	0	0	0	10 199	11 376
Vähennykset	-267	0	-1 972	0	-644	-7 819	-10 702
Konsernin sisäinen erä	0	183	0	0	0	0	-183
Hankintameno 31.12.2002	60	5 914	1 476	0	2 931	73 567	83 949
Emoyhtiö 2003							
Hankintameno 1.1.2003	288 526	1 600	1 024	248 848	2 932	73 567	616 497
Lisäykset	0	0	0	40 000	0	18 996	58 996
Vähennykset	-505	0	0	-55 166	0	-12 583	-68 254
Hankintameno 31.12.2003	288 021	1 600	1 024	233 682	2 932	79 980	607 240
Emoyhtiö 2002							
Hankintameno 1.1.2002	306 598	423	2 229	160 430	3 575	71 187	544 442
Lisäykset	0	1 177	0	141 984	0	10 199	153 360
Vähennykset	-18 072	0	-1 205	-53 566	-644	-7 819	-81 306
Hankintameno 31.12.2002	288 526	1 600	1 024	248 848	2 932	73 567	616 496

Emoyhtiön saamiset omistusyhteisyrittäjiltä muodostuvat annetusta osakeyhtiölain mukaisesta pääomalinasta sekä osakaslainasta.

Sijoitukset sisältävät yritysten ja valtion joukkovelkakirjalainoja.

	Konserni		Emoyhtiö	
	2003	2002	2003	2002
Jälleenhankintahinta	82 906	77 013	82 906	77 013
Kirjanpitoarvo	79 980	73 567	79 980	73 567
Erotus	2 926	3 446	2 926	3 446

Konsernin ja emoyhtiön omistamat osakkeet

Konserniyritykset	Konsernin omistusosuus-%	Emoyhtiön omistusosuus-%
VR Osakeyhtiö, Helsinki	100	100
Avecra Oy, Helsinki	60	0
Oy Pohjolan Liikenne Ab, Helsinki	100	0
Transpoint Oy Ab, Helsinki	100	0
Combitrans Oy, Helsinki	90	0
Oy Transuotila Ab, Helsinki	100	0
Napapiirin Turistiauto Oy, Helsinki	100	0
Oy Pohjolan Kaupunkiliikenne Ab, Helsinki	100	0
Oy Pohjolan Henkilöliikenne Ab, Helsinki	100	0
Purolan Liikenne Oy, Pyhtää	100	0
Joensuun Maaliikenneasema Oy, Joensuu	69,8	0
Oy Logis Ab, Helsinki	100	0
Kuljetus Huhtala Oy, Lohja	100	0
AS Transuotila, Viro	100	0
UAB Transuotila, Liettua	100	0
SIA Transuotila, Latvia	100	0
Oy VR-Rata Ab, Helsinki	100	100
Megasiirto Oy, Nurmo	80	0
Vuorenpaikot Oy, Riihimäki	100	0
AS VR-Track, Viro	100	0
Corenet Oy, Helsinki	60	60
Avarra Oy, Helsinki	100	100
Oulun Keskusliikenneasemakiinteistö Oy, Oulu	57,3	57,3
Kokkolan Tavaraterminaali Oy, Kokkola	53,4	53,4
Kiinteistö Oy Vinttikoiru, Kotka	100	0
Osakkuusyrietykset		
Oy Railtrans Ltd, Helsinki	50,0	0
Oy Railcarriers Ab, Helsinki	33,8	0
Searail EEIG, Turku	33,3	0
Junakalusto Oy, Helsinki	35,0	0
Elielin Pysäköinti Oy, Helsinki	31,8	31,8
Seinäjoen linja-autoasemakiinteistö Oy, Seinäjoki	20,7	20,7
Varkauden Keskusliikenneasemakiinteistö Oy, Varkaus	33,3	33,3
Vainikkalan Vesi Oy, Lappeenranta	42,5	42,5
Kiinteistö Oy Kupittaa Kolmio, Turku	32,5	32,5
KT Oy Oulun Terminaalivarasto, Oulu	39,1	0

13 Vaihto-omaisuus (1 000 €)	Konserni		Emoyhtiö	
	2003	2002	2003	2002
Aineet ja tarvikkeet	48 524	49 715	0	0
Keskeneräiset tuotteet	2 906	2 608	0	0
Ennakkomaksut	44	135	0	0
Yhteensä	51 474	52 458	0	0

14 Saamiset (1 000 €)	Konserni		Emoyhtiö	
	2003	2002	2003	2002
Pitkäaikaiset saamiset muilta yrityksiltä				
Muut pitkäaikaiset saamiset	2 030	516	0	0
Lyhytaikaiset saamiset				
Saamiset samaan konserniin kuuluville yrityksiltä				
Myyntisaamiset	0	0	238	3 229
Lainasaamiset	0	0	55 167	52 339
Siirtosaamiset	0	0	20 026	16 040
Saamiset omistusyhteisyriksiltä				
Myyntisaamiset	824	749	0	0
Saamiset muilta yrityksiltä				
Myyntisaamiset	75 106	74 611	371	1 102
Lainasaamiset	8	38	0	0
Muut saamiset	16 350	4 529	5 563	2 901
Siirtosaamiset	28 061	17 972	6 573	4 282
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	120 348	97 899	87 938	79 893

Siirtosaamisiin liittyvät olennaisimmat erät

Konsernin siirtosaamisten merkittävimmät erät ovat korkosaatavat (3,5 M€), verosaatavat (4 M€) ja kausijaksotukset (8 M€). Emoyhtiön siirtosaamisissa on 20,0 miljoonaa euroa (16,0 M€) konserniavustussaaamia.

Konsernin tytäryhtiön myyntisaamisissa on 0,9 miljoonan euron saaminen Componenta CPC Oy:ltä, mikä liittyy viallisiksi havaittujen pyöräkertojen toimitukseen. Helsingin käräjäoikeus on 31.12.2003 antamallaan päätöksellä tuominnut Componenta CPC Oy:n maksamaan korvausta VR Osakeyhtiölle 0,9 miljoonaa euroa viivästyskorkeineen. Kumpikin osapuoli on valittanut päätöksestä.

15 Rahoitusarvopaperit (1 000 €)	Konserni		Emoyhtiö	
	2003	2002	2003	2002
Jälleenhankintahinta	144 371	183 078	144 371	183 078
Kirjanpitoarvo	144 312	182 998	144 312	182 998
Erutus	59	80	59	80

Rahoitusomaisuusarvopaperit sisältävät pankkien sijoitus- ja talletustodistuksia ja julkisen kaupankäynnin kohteena olevia yritystodistuksia sekä yritysten ja valtion joukkovelkakirjalainoja.

16 Oma pääoma (1 000 €)	Konserni		Emoyhtiö	
	2003	2002	2003	2002
Osakepääoma 1.1.	370 013	370 013	370 013	370 013
Osakepääoma 31.12.	370 013	370 013	370 013	370 013
Arvonkorotusrahasto 1.1.	339	339	0	0
Arvonkorotusrahaston muutos	0	0	0	0
Arvonkorotusrahasto 31.12.	339	339	0	0
Vararahasto 1.1.	525 758	525 755	525 754	525 754
Tilikauden lisäys	3	3	0	0
Vararahasto 31.12.	525 761	525 758	525 754	525 754
Voitto edellisiltä tilikausilta 1.1.	294 385	290 811	97 053	81 547
Osingonjako	-30 000	-16 820	-30 000	-16 820
Muutokset konsernirakenteissa	-910	-1 262		
Voitto edellisiltä tilikausilta 31.12.	263 475	272 729	67 053	64 727
Tilikauden voitto	41 310	21 656	33 750	32 326
Oma pääoma yhteensä	1 200 899	1 190 496	996 569	992 820

Laskelma jakokelpoisista varoista (1 000 €)	Konserni		Emoyhtiö	
	2003	2002	2003	2002
Voitto edellisiltä tilikausilta	263 475	272 729	67 053	64 727
Tilikauden voitto	41 310	21 656	33 750	32 326
Yhteensä	304 785	294 385	100 803	97 053
Kertyneestä poistoerosta ja vapaaehtoisista varauksista omaan pääomaan merkitty osuus	-117 320	-117 122		
Jakokelpoiset varat yhteensä	187 465	177 263	100 803	97 053

17 Tilinpäätössiirtojen kertymä

Tilinpäätössiirtojen kertymä emoyhtiössä muodostuu kertyneestä poistoerosta.

18 Varaukset (1 000 €)	Konserni		Emoyhtiö	
	2003	2002	2003	2002

Vapaaehtoiset varaukset

Asuintalovaraus	604	324	-	-
-----------------	-----	-----	---	---

Vapaaehtoiset varaukset on konsernitilinpäätöksessä jaettu tilikauden tulokseen ja laskennalliseen verovelkaan.

Pakolliset varaukset

Pakolliset varaukset 1,3 miljoonaa euroa (1,3 M€) muodostuvat pitkäaikaisten rakentamisprojektien todennäköisistä takuukorjausten kuluista.

Vapaaehtoisten varausten ja poistoeron vaikutus taseeseen	Konserni	
	2003	2002
Vapaaehtoiset varaukset	604	324
Poistoero	165 202	165 165
	165 806	165 489

Siirto omaan pääomaan	117 320	117 122
Laskennallinen verovelka	48 084	47 992
Vähemmistöosuus	402	375
	165 806	165 489

Vapaaehtoisten varausten ja poistoeron vaikutus tuloslaskelmaan		
	Vapaaehtoisten varausten muutos	280
Poistoeron muutos	38	-20 283
	318	-20 283
Tilikauden tulokseen vaikuttava muutos	198	-14 319
Laskennallisen verovelan muutos	92	-5 882
Vähemmistöosuuteen vaikuttava muutos	28	-82
	318	-20 283

19 Vieras pääoma (1 000 €)	Konserni		Emoyhtiö	
	2003	2002	2003	2002
Pitkäaikainen vieras pääoma				
Lainat rahoituslaitoksilta	2 430	2 523	0	0
Muut pitkäaikaiset lainat	177	0	0	0
Saadut ennakot	795	1 089	169	160
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	3 401	3 613	169	160
Velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua				
Lainat rahoituslaitoksilta	959	1 326	0	0
Lyhytaikainen vieras pääoma				
Velat muille yrityksille				
Lainat rahoituslaitoksilta	383	90	0	0
Saadut ennakot	9 274	1 735	283	308
Ostovelat	48 056	45 593	4 650	2 800
Muut velat	39 897	41 258	253	242
Siirtovelat	104 967	107 775	2 296	3 669
Velat samaan konserniin kuuluville yrityksille				
Saadut ennakot	435	257	5	5
Ostovelat	0	0	2 471	3 643
Muut velat	23	0	64 501	104 407
Siirtovelat	0	0	162	0
Velat omistusyhteisy yrityksille				
Siirtovelat	25	54	0	0
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	203 060	196 761	74 620	115 074

Siirtovelkojen suurimmat erät ovat lomapalkkavelka (83 M€) ja eläkemenojen jaksotus (4,3 M€).

20 Vastuusitoumukset (1 000 €)	Konserni		Emoyhtiö	
	2003	2002	2003	2002
Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä				
Eläkelainat	0	0	0	0
Rahalaitoslainat	3 115	2 595	0	0
Annetut kiinnitykset	5 950	5 774	0	0
Velat, joiden vakuudeksi annettu osakkeita				
Rahalaitoslainat	0	0	0	0
Annetut pantit	0	0	0	0
Muut vastuusitoumukset	62 750	101 752	62 750	101 752
Annetut vastuusitoumukset yhteensä	68 700	107 525	62 750	101 752
Kenen puolesta annetut vastuut				
Omasta puolesta	68 700	68 825	0	0
Konserniyritysten puolesta	-	-	62 750	63 052
Muiden puolesta	0	38 700	0	38 700
	68 700	107 525	62 750	101 752

Konserni on tehnyt käyttöomaisuushankintoihin liittyviä sitoumuksia 354 miljoonaa euroa vuosille 2004–2008.

21 Johdannaisopimukset (1 000 €)	Konserni		Emoyhtiö	
	2003	2002	2003	2002
Valuuttatermiinit				
Kohde-etuuden arvo	0	18 936	0	0

Sitovien hankintasopimusten maksueriä oli suojattu valuuttatermiineillä, joista viimeiset eräännyivät vuoden 2003 aikana. Käypä arvo on termiinien tilinpäätöspäivän ja kaupantekopäivän termiinhintojen erotus diskontattuna tilinpäätöspäivään.

22 Konsernin tunnusluvut 2003   2002   2001   2000   1999

Toiminnan laajuus

Liikevaihto	M€	1 160	1 140	1 151	1 143	1 139
Tase	M€	1 466	1 450	1 515	1 499	1 460
Bruttoinvestoinnit	M€	151	144	178	152	215
– suhteessa liikevaihtoon	%	13,1	12,6	15,4	13,3	18,9
Henkilöstö keskimäärin		13 716	14 401	14 913	15 405	16 075

Kannattavuus

Liikevoitto	M€	53	27	49	65	72
– suhteessa liikevaihtoon	%	4,6	2,3	4,3	5,7	6,3
Tulos	M€	41	22	42	52	67
Sijoitetun pääoman tuotto (ROI)	%	5,1	3,2	5,2	6,5	7,2
Oman pääoman tuotto (ROE)	%	3,6	2,2	3,7	4,5	5,3

Vakavaraisuus

Omavaraisuusaste	%	83,1	82,9	79,1	78,5	79,0
------------------	---	-------------	------	------	------	------

Maksuvalmius

Quick Ratio		1,4	1,5	1,5	1,7	1,6
-------------	--	------------	-----	-----	-----	-----

Tunnuslukujen laskentaperiaatteet

Sijoitettu pääoma	=	Taseen loppusumma – korottomat velat
Sijoitetun pääoman tuotto (ROI)	=	$\frac{\text{Tulos ennen satunnaisia eriä + korko- ja muut rahoituskulut}}{\text{Sijoitettu pääoma (kauden keskiarvo)}} \cdot 100$
Oman pääoman tuotto (ROE)	=	$\frac{\text{Tulos ennen satunnaisia eriä – tuloverot ja laskennallisen verovelan muutos}}{\text{Oma pääoma + vähemmistöosuus (kauden keskiarvo)}} \cdot 100$
Omavaraisuusaste	=	$\frac{\text{Oma pääoma + vähemmistöosuus}}{\text{Taseen loppusumma – saadut lyhyt- ja pitkäaikaiset ennakot}} \cdot 100$
Quick Ratio	=	$\frac{\text{Rahoitusomaisuus (pl. pitkäaikaiset saamiset)}}{\text{Lyhytaikaiset velat – saadut ennakot}}$

Hallituksen esitys voittovarojen käyttämisestä

Konsernin voitonjakokelpoiset varat olivat 187,4 miljoonaa euroa.
Emoyhtiön voitonjakokelpoiset varat olivat 100,8 miljoonaa euroa,
josta tilikauden voitto 33,7 miljoonaa euroa.

Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että voitonjakokelpoiset varat käytetään seuraavasti:

osinkona jaetaan 40 000 000 euroa,
jätetään omaan pääomaan 60 802 516 euroa.

Helsingissä 9. päivänä maaliskuuta 2004

Martin Granholm	Kalevi Alestalo
Kari Kallio	Eija Malmivirta
Kirsti Lehtovaara-Kolu	Antti Remes
Veli-Matti Ropponen	Jukka Ruuska
Henri Kuitunen	

Tilintarkastuskertomus

VR-Yhtymä Oy:n yhtiökokoukselle

Olemme tarkastaneet VR-Yhtymä Oy:n kirjanpidon, tilinpäätöksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1.–31.12.2003. Hallituksen ja toimitusjohtajan laatima tilinpäätös sisältää toimintakertomuksen sekä konsernin ja emoyhtiön tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot. Suoritamme tarkastuksen perusteella annamme lausunnon tilinpäätöksestä ja hallinnosta.

Tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Kirjanpitoa sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa on tällöin tarkastettu riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, ettei tilinpäätös sisällä olennaisia virheitä tai puutteita. Hallinnon tarkastuksessa on selvitetty hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenten sekä toimitusjohtajan toiminnan lainmukaisuutta osakeyhtiölain säännösten perusteella.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös on laadittu kirjanpitolain sekä tilinpäätöksen laatimista koskevien muiden säännösten ja määräysten mukaisesti. Tilinpäätös antaa kirjanpitolaissa tarkoitetulla tavalla oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tilinpäätös konsernitilinpäätöksineen voidaan vahvistaa sekä vastuuvapaus myöntää emoyhtiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta. Hallituksen esitys tuloksen käsittelystä on osakeyhtiölain mukainen.

Helsingissä 9. päivänä maaliskuuta 2004

Erkki Mäki-Ranta, HTM, JHTT

KPMG Wideri Oy Ab
KHT-yhteisö
Pentti Savolainen, KHT

Hallintoneuvoston lausunto

VR-Yhtymä Oy:n hallintoneuvosto on tänään pitämässään kokouksessa käsitellyt yhtiön tilikaudelta 1.1.–31.12.2003 laaditun tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen sekä tilintarkastajien antaman tilintarkastuskertomuksen.

Hallintoneuvosto on päättänyt lausuntonaan esittää varsinaiselle yhtiökokoukselle, että tuloslaskelma ja tase sekä konsernituloslaskelma ja konsernitase vahvistetaan ja että tilinpäätöksen osoittaman voiton suhteen toimitaan hallituksen esityksen mukaisesti.

Hallintoneuvosto toteaa, että sen tekemiä päätöksiä ja antamia ohjeita on noudatettu ja että hallintoneuvosto on saanut yhtiön hallitukselta ja toimitusjohtajalta tarpeelliseksi katsomansa tiedot.

Hallintoneuvostosta ovat yhtiökokouksessa erovuorossa Alf Jakas, Ulla Juurola, Tapio Karjalainen, Osku Pajamäki, Lauri Oinonen, Jouko Oittinen ja Marjatta Vehkaoja.

Helsingissä 10. päivänä maaliskuuta 2004

Tapio Karjalainen	Raija Vahasalo	Eero Akaan-Penttilä
Marcus Henricson	Anne Huotari	Arto Isomäki
Alf Jakas	Ulla Juurola	Jaakko Lehtonen
Alpo Mäkinen	Olli Männikkö	Pekka Nousiainen
Lauri Oinonen	Jouko Oittinen	Osku Pajamäki
Katariina Poskiparta	Erkki Rantala	Timo Rautajoki
Harri Rumpunen	Erkki Taatila	Marjatta Vehkaoja

Hallinto ja johto

Hallitus

1. Martin Granholm, puheenjohtaja

s. 1946, dipl.ins., tekn.tri h.c.

- Konsernijohdon strateginen neuvonantaja, UPM-Kymmene Oyj
- VR-Yhtymä Oy:n hallituksen puheenjohtaja 1.7.1995–25.3.2003 ja 3.7.2003–
- Hallituksen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja: Liikkeenjohdon Instituutin Säätiö, Saksalais-suomalainen kauppakamari, Suomalais-amerikkalainen kauppakamari (vpj.), ICC:n Suomen osasto (vpj.) ja Stiftelsen för Åbo Akademi (vpj.)
- Hallituksen jäsen: Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen, Pohjola-Yhtymä Vakuutus Oy, Pohjolan Asiakaspalvelu ja Vahinkovakuutusyhtiö Pohjola

2. Antti Remes, varapuheenjohtaja

s. 1947, kauppat.maist.

- Toimitusjohtaja, Osuuskunta Tradekayhtymä, Tradeka Group Oy
- VR-Yhtymä Oy:n hallituksen jäsen 9.9.1997–25.3.2003 ja 3.7.2003–
- Hallituksen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja: Ketjuetu Oy T & E, Palveluetu Oy T & E, Restel Oy, Tradeka Oy, Inex Partners Oy ja Päivittäistavarakauppa ry
- Hallituksen jäsen: Kaupan Keskus-

liitto, Palvelutyöntajat ry ja Tradeka Group Oy

- Hallituseuvoston jäsen: Luottokunta ja Varma Oy

3. Kalevi Alestalo

s. 1947, valtiot.kand.

- Finanssineuvos, liikenne- ja viestintäministeriö
- VR-Yhtymä Oy:n hallituksen jäsen 28.12.1998 alkaen

4. Kari Kallio

s. 1955

- Puheenjohtaja, Rautatievirkamiesliitto r.y.
- VR-Yhtymä Oy:n hallituksen jäsen 26.3.2003 alkaen

5. Kirsti Lehtovaara-Kolu

s. 1957, kauppat.maist.

- Toimitusjohtaja, Hansel Oy
- VR-Yhtymä Oy:n hallituksen jäsen 26.3.2003 alkaen

6. Eija Malmivirta

s. 1941, dipl.ins.

- Johtaja
- VR-Yhtymä Oy:n hallituksen jäsen 1.7.1995–25.3.2003 ja 3.7.2003–
- Hallituksen jäsen: Kemira Oyj, Huoltovarmuuskeskus ja Suomen Kansallisteatterin Osakeyhtiö

7. Veli-Matti Ropponen

s. 1949, dipl.ins., ekonomi

- Asiantuntija, Fortum Oyj
- VR-Yhtymä Oy:n hallituksen jäsen 11.4.2000–25.3.2003 ja 3.7.2003–
- Hallituksen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja: Öljy- ja kaasualan keskusliitto, Kemianteollisuus ry (vpj.), Helsingin kauppakamari (vpj.) ja AB Nynäs Petroleum (vpj.)
- Hallituksen jäsen: European Petroleum Industry Association (EUROPIA) ja Teollisuuden ja Työntekijäin Keskusliitto

8. Jukka Ruuska

s. 1961, oikeust.kand., MBA

- Deputy CEO, OMHEX AB
- Toimitusjohtaja, HEX Integrated Markets Oy
- VR-Yhtymä Oy:n hallituksen jäsen 26.3.2003 alkaen
- Hallituksen puheenjohtaja: Helsingin Pörssi, Suomen Arvopaperikeskus Oy, Tallinn Stock Exchange Supervisory Council
- Hallituksen jäsen: Suomen Pörssi-säätiö, Stockholmsbörsen, Federation of European Securities Exchanges

1

2

3

4

5

6

7

Johtoryhmä

1. Henri Kuitunen, puheenjohtaja

s. 1958, oikeust.kand.

- Pääjohtaja, VR-Yhtymä Oy
- Johtoryhmän jäsen 1.7.1995 alkaen

2. Mirja Mutikainen

s. 1958, dipl.ins., MBA

- Kehitysjohtaja, VR-Yhtymä Oy
- Johtoryhmän jäsen 15.12.1999 alkaen

3. Martti Mäkinen

s. 1948, fil.kand.

- Viestintäjohtaja, VR-Yhtymä Oy
- Johtoryhmän jäsen 1.3.2003 alkaen

4. Pertti Saarela

s. 1957, oikeust.kand.

- Hallintojohtaja, VR-Yhtymä Oy
- Johtoryhmän jäsen 12.4.1999 alkaen

5. Tapio Simos

s. 1950, ekonomi

- Toimitusjohtaja, VR Osakeyhtiö
- Johtoryhmän jäsen 1.5.2002 alkaen

6. Teuvo Sivunen

s. 1946, dipl.ins.

- Toimitusjohtaja, Oy VR-Rata Ab
- Johtoryhmän jäsen 1.7.1995 alkaen

7. Veikko Vaikkinen

s. 1945, valtiot.maist.

- Talousjohtaja, VR-Yhtymä Oy
- Johtoryhmän jäsen 1.7.1995 alkaen

Hallintoneuvosto

Tapio Karjalainen, puheenjohtaja
 Kansanedustaja Raija Vahasalo, varapuheenjohtaja
 Kansanedustaja Eero Akaan-Penttilä
 Kunnanjohtaja Marcus Henricson
 Kansanedustaja Anne Huotari
 Tuotantopäällikkö Arto Isomäki
 Hankintajohtaja Alf Jakas
 Ulla Juurola
 Ylijohdaja Jaakko Lehtonen
 Koulutuskoordinaattori Alpo Mäkinen
 Sosionomi Olli Männikkö
 Kansanedustaja Pekka Nousiainen
 Kansanedustaja Lauri Oinonen
 Kenraalimajuri Jouko Oittinen
 TV-tuottaja Osku Pajamäki
 Katariina Poskiparta
 Erkki Rantala
 Toimitusjohtaja Timo Rautajoki
 Metsänhoitaja Harri Rumpunen
 Konduktööri Erkki Taatila
 Marjatta Vehkaoja

Tilintarkastajat

Erkki Mäki-Ranta, HTM, JHTT
 KPMG Wideri Oy Ab:
 Pentti Savolainen, KHT

Konsernihallinto-ohje

VR-konsernin emoyhtiö on VR-Yhtymä Oy, joka on liikenne- ja viestintäministeriön toimialaan kuuluva, Suomen valtion kokonaan omistama osakeyhtiö. Yhtiö perustettiin vuonna 1995 jatkamaan Valtionrautateiden toimintaa, ja sille luovutettiin lain mukaan Valtionrautateiden hallinnassa ollutta valtion omaisuutta valtioneuvoston päätöksellä.

Yhtiön toimialana on rautatieliikenteen harjoittaminen ja muu siihen liittyvä ja sitä tukeva palvelutoiminta joko välittömästi tai tytä- ja yhteisyritysten välityksellä. Heti perustamisensa jälkeen yhtiö perusti tytäryhtiökseen VR Osakeyhtiön harjoittamaan henkilö- ja tavaraliikennettä sekä Oy VR-Rata Ab:n harjoittamaan ratojen kunnossapito- ja rakentamistoimintaa.

Yhtiökokous

Yhtiön tilikausi on kalenterivuosi. Varsinaisen yhtiökokous pidetään vuosittain hallituksen määräämänä päivänä kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Yhtiökokouksessa äänivaltaa käyttää valtion puolesta liikenne- ja viestintäministeriön edustaja.

Hallintoneuvosto

Yhtiön hallintoneuvostoon kuuluu vähintään 15 ja enintään 24 valtioneuvoston valitsemaa jäsentä. Tällä hetkellä jäseniä on 21. Hallintoneuvoston jäsenen toimikausi on kolme vuotta. Vuosittain kolmannes jäsenistä on erovuorossa.

Hallintoneuvoston tehtävänä on valvoa, että yhtiön asioita hoidetaan ter-

veiden liikeperiaatteiden mukaan. Lisäksi hallintoneuvosto antaa hallitukselle ohjeita laajakantoisista tai periaatteellisesti tärkeistä asioista, käsittelee talous- ja vuosisuunnitelmat ja antaa yhtiökokoukselle lausunnon tilinpäätöksen ja tilintarkastuskertomuksen johdosta. Hallintoneuvosto myös päättää yhtiön toiminnan huomattavasta supistamisesta tai laajentamisesta tai organisaation olennaisesta muuttamisesta.

Hallintoneuvosto kokoontui kertomusvuonna 8 kertaa.

Hallitus

Yhtiön hallitus koostuu puheenjohtajasta sekä vähintään neljästä ja enintään kahdeksasta jäsenestä, jotka yhtiökokous valitsee tilikaudeksi. Tällä hetkellä hallituksessa on puheenjohtaja ja seitsemän jäsentä. Jäsenistä yksi on henkilöstön edustaja ja muut ovat VR:n ulkopuolelta.

Hallituksen tehtävänä on huolehtia yhtiön hallinnosta, nimittää ja erottaa toimitusjohtaja ja varatoimitusjohtaja ja määritellä heidän palkkauksensa, valmista yhtiökokouksessa ja hallintoneuvostossa käsiteltävät asiat ja huolehtia päätösten toimeenpanosta sekä huolehtia muista osakeyhtiölain mukaan hallitukselle kuuluvista hallintotehtävistä, jos niitä ei ole erikseen määritelty hallintoneuvoston tai toimitusjohtajan vastuulle.

Hallitus kokoontui kertomusvuonna 16 kertaa.

Toimitusjohtaja ja johtoryhmä

VR-Yhtymä Oy:n toimitusjohtaja on samalla VR-konsernin pääjohtaja.

Konsernin johtoryhmän muodostavat pääjohtaja, VR-Yhtymä Oy:n talousjohtaja, hallintojohtaja, kehitysjohtaja ja viestintäjohtaja sekä VR Osakeyhtiön ja Oy VR-Rata Ab:n toimitusjohtajat.

Johtoryhmä käsittelee VR:n toimintaa koskevia strategisia tai muuten merkittäviä asioita. Johtoryhmä kokoontuu yleensä kerran viikossa, ja sen puheenjohtajana toimii pääjohtaja.

Tarkastustoiminta

Yhtiössä on vähintään kaksi ja enintään viisi tilintarkastajaa. Nykyisin tilintarkastajia on kaksi.

Pääjohtajan alaisuuteen kuuluu sisäisen tarkastuksen yksikkö, jossa työskentelee neljä henkilöä.

Valtiontilintarkastajilla on oikeus tehdä tarkastuksia VR:llä.

Tilastotietoja

Tavaraliikenne	2003	2002	Muutos-% ¹⁾	2001	2000	1999
Kuljetusmäärät, 1 000 tonnia						
Junaliikenne	43 503	41 679	4,4	41 678	40 501	39 979
Kotimainen	24 980	24 695	1,2	23 993	24 072	23 212
Kansainvälinen	18 523	16 984	9,1	17 685	16 429	16 767
Itäinen	14 374	12 632	13,8	12 631	12 703	12 912
Transito	3 196	3 461	-7,7	4 006	2 671	2 809
Läntinen	953	891	7,0	1 048	1 055	1 046
Autoliikenne	8 554	8 169	4,7	8 168	8 399	7 993
Yhteensä	52 057	49 848	4,4	49 846	48 900	47 972
Junaliikenteen tonnikilometrit, miljoonaa						
Kotimainen	6 760	6 695	1,0	6 588	6 802	6 380
Kansainvälinen	3 287	2 969	10,7	3 269	3 305	3 373
Itäinen	2 585	2 173	19,0	2 170	2 473	2 525
Transito	462	516	-10,5	772	473	485
Läntinen	240	280	-14,3	327	359	363
Yhteensä	10 047	9 664	4,0	9 857	10 107	9 753
Henkilöliikenne						
Matkat, 1 000						
Junaliikenne	59 909	57 695	3,8	54 987	54 783	53 209
Kaukoliikenne	11 915	11 643	2,3	11 561	11 783	11 851
Kotimainen	11 659	11 377	2,5	11 321	11 577	11 674
Kansainvälinen	256	266	-3,8	240	206	177
Lähiliikenne	47 994	46 052	4,2	43 426	43 000	41 358
YTV-alue	38 443	36 443	5,5	33 166	32 300	31 000
Muu	9 551	9 609	-0,6	10 260	10 700	10 358
Autoliikenne	13 748	14 653	-6,2	15 248	14 456	10 747
Yhteensä	73 657	72 348	1,8	70 235	69 239	63 956
Junaliikenteen henkilökilometrit, miljoonaa						
Kaukoliikenne	2 642	2 636	0,2	2 596	2 707	2 748
Kotimainen	2 570	2 555	0,6	2 531	2 648	2 697
Kansainvälinen	72	81	-11,1	65	60	51
Lähiliikenne	696	682	2,1	686	697	666
YTV-alue	365	346	5,5	316	308	295
Muu	331	336	-1,5	370	390	371
Yhteensä	3 338	3 318	0,6	3 282	3 405	3 414
VR-konsernin henkilökunta	13 716	14 401	-4,8	14 913	15 405	16 075
Junaliikenteen energiankäyttö, %						
Sähkö	77,6	76,6	-	75,4	72,9	69,9
Dieselpolttoneste	22,4	23,4	-	24,6	27,1	30,1
Vetokaluston lukumäärä						
Sähköveturit	156	148	5,4	140	130	130
Dieselveturit	273	279	-2,2	285	299	312
Sähkömoottorijunat	119	119	0,0	112	112	102
Vaunuston lukumäärä						
Tavaraliikenteen vaunut	11 324	11 528	-1,8	11 933	12 292	12 647
Henkilöliikenteen vaunut	1 038	1 075	-3,4	1 056	1 047	1 029
Tavaravaunuston tasearvo vuoden 2003 lopussa 76,8 M€.						
Suomen rataverkko²⁾						
Ratapituus, ratakm	5 851	5 850	0,0	5 850	5 854	5 836
Sähköistetty ratapituus	2 400	2 400	0,0	2 400	2 372	2 234
Raidepituus, raidekm	8 707	8 736	-0,3	8 734	8 705	8 680

¹⁾ Muutos-% viittaa muutokseen vuodesta 2002 vuoteen 2003

²⁾ Ratahallintokeskuksen omistama rata

> Yhteystiedot

VR-Yhtymä Oy
PL 488
(Vilhonkatu 13)
00101 Helsinki
Puh. 0307 10
Faksi 0307 21 700
www.vr.fi

VR Osakeyhtiö
PL 488
(Vilhonkatu 13)
00101 Helsinki
Puh. 0307 10
Faksi 0307 22 330
www.vr.fi

Oy VR-Rata Ab
PL 488
(Vilhonkatu 13)
00101 Helsinki
Puh. 0307 10
Faksi 0307 21 051
www.vr.fi

Oy Pohjolan Liikenne Ab
Postintaival 3
00240 Helsinki
Puh. 0307 15
Faksi 0307 23 760
www.pohjolanliikenne.fi

Avecra Oy
Veturitie 20
00240 Helsinki
Puh. 0307 14
Faksi 0307 22 910
www.avecra.fi

Corenet Oy
PL 488
(Vilhonkatu 13)
00101 Helsinki
Puh. 0307 17
Faksi 0307 20 999
www.corenet.fi

